

*Партнерство за територијални рурални развој „Локална акциона група –
Сремско Фрушкогорје“, Кузмин, Сремска Митровица*

ЛОКАЛНА СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ПАРТНЕРСТВА „ЛАГ - СРЕМСКО ФРУШКОГОРЈЕ“ ЗА ПЕРИОД ДО 2023. ГОДИНЕ

Кузмин, Сремска Митровица, август 2020.

*Израда Стратегије финансирана је средствима Министарства пољопривреде, шумарства и
водопривреде Републике Србије, Управа за аграрна плаћања, на основу Правилника о подстицајима за
подршку програмима који се односе на припрему и спровођење локалних стратегија руралног развоја
("Сл. гласник РС", бр. 3/2019)*

***Локална стратегија руралног развоја Партнерства „ЛАГ - Сремско Фрушкогорје“
до 2023. године****

Израду документа реализовали:

Светлана Поповић, председница Групе за планирање Партнерства

Петар Самарцић, менаџер Партнерства, директор Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица

Милан Мирић, експерт, консултант за ЕУ фондове и планске документе вишег реда, Регионална развојна агенција Срем, Рума

Тања Мијајловић, експерт, консултант за развој МСП И финансије, Регионална развојна агенција Срем, Рума

Марко Цвијановић, консултант, председник Удружења Рурални центар Сова, Сремска Митровица

Јонел Субић, експерт, научни саветник, Институт за економику пољопривреде, Београд

Весна Параушић, експерт, виши научни сарадник, Институт за економику пољопривреде, Београд

Бојана Бекић, експерт, стручни сарадник, Институт за економику пољопривреде, Београд

Душко Бодрожа, научни сарадник, Институт економских наука, Београд

Август, 2020. година

Кузмин, Сремска Митровица

**Стратегија је одобрена потписаном Изјавом чланова Групе за планирање*

САДРЖАЈ

С К Р А Ћ Е Н И Ц Е	4
МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ И ИЗВОРИ ПОДАТАКА	5
ОПШТИ ПОДАЦИ О ПАРТНЕРСТВУ ЗА ТЕРИТОРИЈАЛНИ РУРАЛНИ РАЗВОЈ „ЛАГ – СРЕМСКО ФРУШКОГОРЈЕ“	6
1 СОЦИО-ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА ПОДРУЧЈА ПАРТНЕРСТВА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	7
1.1. Историјат подручја Партнерства и културна баштина.....	7
1.2. Географске и административне карактеристике подручја Партнерства.....	8
1.3. Рељефне, природне и климатске карактеристике подручја Партнерства.....	9
1.4. Демографске карактеристике подручја Партнерства	10
1.5. Карактеристике привреде града Сремска Митровица и општине Шид.....	13
1.6. Карактеристике привреде територије Партнерства	17
1.6.1. Оцена привредне структуре и развијеност пословне инфраструктуре.....	17
1.6.2. Примарна пољопривредна производња.....	20
1.6.3. Прерада пољопривредних производа.....	29
1.6.4. Туристичка понуда... ..	31
1.7. Комунална и пољопривредна инфраструктура територије Партнерства	32
1.8. Социјална инфраструктура територије Партнерства.....	33
1.9. Социјални капитал на територији Партнерства.....	33
1.10. Оцена стања животне средине на територији Партнерства	34
2. SWOT МАТРИЦА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПАРТНЕРСТВА	35
3. ОПИС ЛОКАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА И ЊЕНИХ ЦИЉЕВА	36
3.1. Визија развоја руралног подручја Партнерства, стратешки циљ и приоритетне стратешке области развоја	36
3.2. Опис критеријума и поступак за избор приоритетних пројеката	37
3.3. Опис интегрисаног и иновативног карактера стратегије.....	38
3.4. Усклађеност ЛСРР са надређеним стратешким документима	39
4. ОПИС ПРОЦЕСА УКЉУЧИВАЊА СВИХ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПРИПРЕМУ ЛСРР	41
5. АКЦИОНИ ПЛАН СПРОВОЂЕЊА ЛСРР: ПРЕГЛЕД ПРИОРИТЕТНИХ МИНИ ПРОЈЕКТА ДО 2023. ГОДИНЕ	46
6. ЉУДСКИ И ФИНАНСИЈСКИ КАПАЦИТЕТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛСРР.....	41
7. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛСРР ДО 2023. ГОДИНЕ.....	56
Л И Т Е Р А Т У Р А	59
ПРИЛОГ	60

СКРАЋЕНИЦЕ

АПР	Агенција за привредне регистре
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
КПЗ	Коришћено пољопривредно земљиште
ЛАГ	Локална акциона група
ЛСРР	Локална стратегија руралног развоја
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МСПП	Мала, средња предузећа и предузетници
НВО	Невладина организација
ПГ	Пољопривредно газдинство
ПЛП	Правна лица и предузетници
ППГ	Породично пољопривредно газдинство
РПГ	Регистровано пољопривредно газдинство
РЗС	Републички завод за статистику
СТД	Сеоско туристичко домаћинство
SWOT	енг. Strengths (снаге), Weaknesses (слабости), Opportunities (шансе), Threats (претње)

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ И ИЗВОРИ ПОДАТАКА

Израда локалне стратегије руралног развоја (скр. ЛСРР) Партнерства ЛАГ - Сремско Фрушкогорје урађена је уз пуно поштовање смерница и упутстава које су за израду оваквог документа препоручени од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије (скр. МПШВ), уз поштовање принципа LEADER приступа руралном развоју и сагледавање иницијатива, проблема и потреба локалног становништва у руралном подручју Партнерства.

Како би се сагледали ресурси локалне заједнице, снаге и слабости (проблеми) у развоју – урађена је детаљна социо-економског анализа развијености подручја Партнерства, као и оцена стања животне средине. Ова анализа базирана је подацима релевантних државних институција (Републички завод за статистику, Агенција за привредне регистре), документацији Градске управе града Сремска Митровица и Општинске управе општине Шид, документационој бази МПШВ, стратешким документима вишег реда, интернет презентацијама привредних субјеката на подручју Партнерства, као и на сагледаним проблемима и потребама локалног становништва – заинтересованих страна, до чега се дошло путем Упитника, као и путем комуникације и дискусије на састанку Групе за планирање са заинтересованим странама одржаном 15.07.2020. године.

Ограничење у социо економској анализи представљали су подаци РЗС, који у великој мери нису доступни за ниво насеља, нити за ниво ЈЛС (примера ради, подаци о пољопривредној и индустријској производњи), затим релативно „стари“ подаци Пописа пољопривреде из 2012. (следећи попис пољопривреде планиран је за 2021. годину).

Социо економска анализа стања допуњена је анализом шанси и претњи окружења и представљена је у виду SWOT матрице руралног развоја подручја Партнерства. Матрица је даље представљала основ за дефинисање визије, циљева, приоритетних тема/области развоја и конкретних мини пројеката.

Већи број састанака Групе за планирање са заинтересованим странама на терену био је умногоме ограничен ситуацијом коју је у земљи изазвао корона вирус, као и чињеницом да је на територији Града Сремска Митровица почев од 13.07. до 17.08. 2020. године на снази било ванредно стање, управо због спречавања даљег ширења епидемије.

ОПШТИ ПОДАЦИ О ПАРТНЕРСТВУ ЗА ТЕРИТОРИЈАЛНИ РУРАЛНИ РАЗВОЈ „ЛОКАЛНА АКЦИОНА ГРУПА - СРЕМСКО ФРУШКОГОРЈЕ“

Партнерство за територијални рурални развој „Локална акциона група – Сремско Фрушкогорје“ (у наставку текста скр. ЛАГ - Сремско Фрушкогорје или Партнерство) јесте партнерска организација физичких лица - представника јавног, цивилног и реалног/приватног сектора, формирана у руралном подручју Срема и Фрушке горе, односно у руралним насељима града Сремска Митровица и општине Шид (Табела 1).

Подручје Партнерства карактерише хомогеност и јединство у многим аспектима: историјским, културним, природним, економским и социјалним. Заједничка традиција, култура, навике и привредна структура, заједнички проблеми и потребе становништва, као и жеља да се стање у руралним подручјима унапреди заједничким активностима и активним учешћем локалног становништва (по принципу „одоздо према горе“, уз поштовање LEADER приступа у планирању руралног развоја) - били су основни разлози за избор територије Партнерства и формирање овог ЛАГ-а.

Табела 1. ЛАГ - Сремско Фрушкогорје: основни подаци

Назив	Партнерство за територијални рурални развој „Локална акциона група – Сремско Фрушкогорје“ скр. ЛАГ - Сремско Фрушкогорје
Адреса седишта Партнерства	Ул. Николе Радојчића 86, 22223 Кузмин, град Сремска Митровица
Место и датум оснивања	Кузмин, град Сремска Митровица, 20.08.2019.
Контакт менаџера	Петар Самарџић, p.samardzic@yahoo.com Тел: 065/910 8 910
Е-mail адреса	sremskofruskogorje@gmail.com
Број и називи укључених ЈЛС	2 (два): град Сремска Митровица и општина Шид
Број укључених насељених места	18 (осамнаест)
Насељена места обухваћена Партнерством	Град Сремска Митровица: (1) Бешеновачки Прњавор, (2) Бешеново, (3) Босут, (4) Велики Радинци, (5) Гргуревци, (6) Дивош, (7) Кузмин, (8) Лаћарак, (9) Лежмири, (10) Манђелос, (11) Мартинци, (12) Сремска Рача, (13) Стара Бингула, (14) Чалма, (15) Шишатовић и (16) Шуљам. Општина Шид: (1) Бингула и (2) Кукујевци
Број становника (2011)	30.264
Површина територије	576,71 км ² (57.671 ха)
Број чланова Партнерства	9 (девет)

Извор: Документациона база ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје

Тренутно Партнерство има 9 чланова, од којих: (а) два члана припадају јавном сектору (представници Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица и Туристичке организације Града Сремска Митровица); (б) пет чланова припада цивилном сектору (удружењима која остварују циљеве у области пољопривреде и руралног развоја) и (в) два члана припадају сектору предузетника.

1. СОЦИО-ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА ПОДРУЧЈА ПАРТНЕРСТВА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1.1. Историјат подручја Партнерства и културна баштина

Са историјског аспекта, подручје Партнерства посматра се у контексту Сирмијума, античког града, који су у 1. веку покорили Римљани и претворили га у један од четири престонице некадашњег Римског царства, а који се налазио управо на простору данашње Сремске Митровице.

С обзиром да лежи на реци Сави, град се брзо развијао и добијао на значају као центар трговачких путева, услед чега је био честа мета варварских напада. Град је разорен у 6. веку, од стране аварских племена, а обновљен у средњем веку под називом град св. Димитрија, по

Слика 1. Остаци некадашње царске палате Сирмијума

Извор: <https://www.serbia.travel/vidi-srbiju/kultura/arheoloska-nalazista/sirmijum>

коме је данашња Сремска Митровица добила име. О некадашњем изузетном значају целог овог подручја као раскршћа путева и центра свих важних историјских догађаја у овом делу Европе, говори и чињеница да је на падинама Фрушке горе, на подручју између насеља Чалма и Дивош, пронађен тзв. аварски појас - појас од злата тежине преко једног килограма, који представља изузетно важан археолошки артефакт. Сирмимум данас представља археолошко налазиште од изузетног значаја за Републику Србију (Слика 1).

Са становишта културне баштине, на подручју Партнерства присутан је већи број цркава и манастира, који представљају историјске и верске објекте од великог значаја (Табела 1 у Прилогу, Слика 2). Већина манастира изграђена је у XVIII веку, са изузетком манастира у насељу Бешеново, који је по предању подигнуо краљ Драгутин крајем XIII века, као и манастира Петковица и Кувеждин, у насељима Лежимир односно Дивош, подигнутих у XVI веку. Такође, два храма су скоријег датума, и то храм Успенија Пресвете Богородице у Кукујевцима, подигнут 1993.године, и католичка Црква Светих Петра и Павла у Старој Бингули, изграђена 2010. године.

Слика 2. Манастир Петковица у насељу Лежимир (лево) и Дрвена капела поред манастира Бешеново (десно)

Извор: <http://www.strazilovo.org/page/np/manastir%20petkovica.html>;
<https://fruskac.net/rs/lokacije/manastiri/besenovo>

Од историјских знаменитости на подручју Партнерства постоје и: Спомен гроб руском хероју у Старој Бингули, Спомен парк НОБ-у у насељу Лежимир, Спомен парк Рохалъ Базе у насељу Дивош, Мошин гроб у насељу Гргуревци, Дворац Ерем у насељу Велики Радинци, Вила Будалија у насељу Мартинци (место рођења римског цара Деција Трајана, 2 в.н.е.).

1.2. Географске и административне карактеристике подручја Партнерства

Целокупно подручје Партнерства административно се граничи на југу/југоистоку насељима Сремске Митровице (Равње, Засавица I, Засавица II, Сремска Митровица, Шашинци), на југозападу насељима општине Богатић (Црна Бара, Баново Поље) и границом са Босном и Херцеговином, на западу са општином Шид (насеља: Вишњићево, Бачинци, Сот, Ердевик, Привина Глава), на истоку са општинама Рума (насеља: Вогањ, Стејановци) и Ириг (насеље Мала Ремета), а северна граница су општина Беочин (насеља: Грабово, Свилош, Луг) и општина Бачка Паланка односно насеље Визић (Мапа 1, Мапа 2). Географски положај Партнерства отвара могућност за интензивирање регионалне прекограничне сарадње са Босном и Херцеговином и Републиком Хрватском.

Мапа 1. Положај Партнерства на мапи Р.Србије

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорије

Мапа 2. Картографски приказ територије Партнерства – границе подручја

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје

Подручје ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје чине 2 ЈЛС (град Сремска Митровица и општина Шид), и 18 насељених места, и то 16 насељених места града Сремска Митровица и 2 насељена места у општини Шид (Мапа 2).

Површина подручја Партнерства износи 576,71 км², са просечном густином насељености од 52,5 становника/км². На целокупној територији живи укупно 30.264 становника (Табела 2 у Прилогу).

Партнерство је установљено тако да не постоји преклапање подручја овог Партнерства са подручјем другог партнерства на територији Града Сремска Митровица и општине Шид.

1.3. Рељефне, природне и климатске карактеристике подручја Партнерства

Према одликама рељефа, целокупно подручје Партнерства може се поделити на две целине:

- насеља која су лоцирана на падинама планине Фрушке горе и
- насеља у равничарском делу Срема.

Површински водотокови крећу са обронака Фрушке горе и сливају се ка реци Сави, која представља главни и највећи водоток у подручју Партнерства. Друга по величини река је река Босут, која представља типичну равничарску реку, и која пролази кроз истоимено насељено место.

Од стајаћих водних ресурса на подручју ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје постоји и значајан број језера: језера у насељу Чалма, Језеро Врањеш у насељу Манђелос и Језеро Бели Камен у насељу Бешеново (Слика 3).

Слика 3. Бешеновачко језеро (лево) и излетиште Летенка на Фрушкој гори, Шуљам (десно)

Извор: <https://backapalankavesti.com/2019/06/14/jezero-besenovo-biser-prirode6/>

Извор: <https://fruskac.net/rs/lokacije/izletista/letenka>

Од великих природних целина законом заштићених, на подручју Партнерства налазе се делови НП Фрушка гора (северни део територије), док се јужна страна територије граничи се СРП Засавица. Ова два природна добра, међу собом се веома разликују – НП Фрушка гора је планинско подручје, док је СРП Засавица равничарко водено/мочварно подручје. Оба подручја су веома богата аутохтоном флором и фауном, са посебним акцентом на велики број врста птица у оба подручја.

Клима је умерено-континентална са топлим летима, умереном зимом и постојањем кишних прелазних периода.

Природне вредности мање површине, које су од значаја за развој туризма, а лоциране су на подручју Партнерства, обухватају извор Перинац у насељу Стара Бингула, извор Куњат, Шућаков извор, Парцовљев извор у насељу Дивош, Извор Свети Ђурђе, Папратски До и парк Попов чот у насељу Гргуревци, као и излетиште Летенка у насељу Шуљам (Слика 3).

1.4. Демографске карактеристике подручја Партнерства

У граду Сремска Митровица и општини Шид према проценама РЗС у 2019. године укупно је живело 75.241 односно 31.053 становника. Обе посматране ЈЛС имале су негативну стопу природног прираштаја у 2019. години (Табела 2) и негативан миграциони салдо у периоду 2016-2019. (Табела 3).

Табела 2. Подаци о становништву у граду Сремска Митровица и општини Шид, 2019.

Индикатор	Сремска Митровица	Шид
Становништво — процена средином године	75.241	31.053
Стопа живорођених	8,9	7,1
Стопа умрлих	16,1	16,4
Стопа природног прираштаја	-7,2	-9,3
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	74,9	73,7
Просечна старост (у годинама)	43,7	44,0

Извор: РЗС, база података, <https://data.stat.gov.rs/?caller=SDDB>

Табела 3. Миграције становништва у граду Сремска Митровица и општини Шид, 2016-2019. година

Година	Сремска Митровица			Шид		
	Досељени	Одсељени	Салдо	Досељени	Одсељени	Салдо
2016	962	1.087	-125	410	583	-173
2017	977	1.121	-144	381	513	-132
2018	1.094	1.171	-77	388	528	-140
2019	1.052	1.155	-103	461	554	-93
Укупно			-449			-538

Извор: РЗС, база података, <https://data.stat.gov.rs/?caller=SDDB>

На простору подручја Партнерства према подацима РЗС (Попис становништва, домаћинстава и станова у 2011. години) живело је укупно 30.264 становника (Табела 4).

Табела 4. Број становника подручја Партнерства, укупно и по насељима, 2002-2011.

Ред. број	Насељена места	2002	2011	+/- пада/раста	% пада/раста
1	Бешеновачки Прњавор	145	83	-62	-42,8%
2	Бешеново	965	841	-124	-12,8%
3	Босут	1.139	971	-168	-14,7%
4	Велики Радинци	1.617	1.426	-191	-11,8%
5	Гргуревци	1.312	1.129	-183	-13,9%
6	Дивош	1.585	1.361	-224	-14,1%
7	Кузмин	3.391	2.982	-409	-12,1%
8	Лаћарак	10.893	10.638	-255	-2,3%
9	Лежмир	947	699	-248	-26,2%
10	Манђелос	1.533	1.319	-214	-14,0%
11	Мартинци	3.639	3.070	-569	-15,6%
12	Сремска Рача	773	624	-149	-19,3%
13	Стара Бингула	190	162	-28	-14,7%
14	Чалма	1.675	1.431	-244	-14,6%
15	Шишатоваци	218	211	-7	-3,2%
16	Шуљам	744	630	-114	-15,3%
17	Бингула	906	732	-174	-19,2%
18	Кукујевци	2.252	1.955	-297	-13,2%
УКУПНО		33.924	30.264	-3.660	-10,8%

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији, 2002, 2011. РЗС.

Посматрано по насељима, највећи број становника има насеље Лаћарак (10.638), а најмање је насеље Бешеновачки Прњавор, са свега 83 становника, углавном старачких домаћинстава.

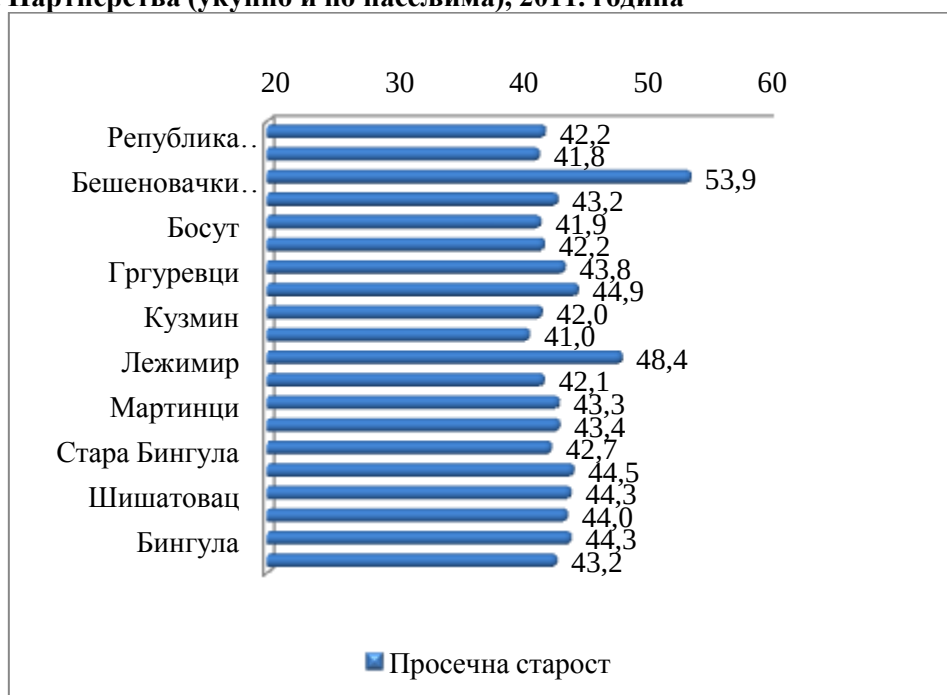
У односу на Попис из 2002. године, укупан број становника територије Партнерства је мањи за 3.660 лица, односно за 10,8% (Табела 3). У свим насељима је забележен пад броја становника, а највећи проценат пада бележе насеља Бешановачки Прњавор (-42,8%) и Лежмир (-26,2%).

Према подацима из Упитника и на основу дискусије на састанку Групе за планирање са заинтересованим локалним учесницима, закључује се да је на подручју Партнерства, али и шире, приметна тенденција депопулације села и одласка младих, високо образованих и женског становништва из руралних у градска насеља (пре свега, у Сремску Митровицу, Шид, Београд, Нови Сад). Овај тренд је последица недостатка културних и забавних садржаја, немогућности младих да дођу до запослења у области за коју се школују, социо-економске неразвијености села и сл. Ово је тренд који највише забрињава и представља највећу претњу по будући развој подручја. Иако жене и млади остварују веће интензитете подстицаја у пољопривреди, и боље се рангирају на конкурсима, они се и даље пре опредељују за бављење неким другим пословима, а не пољопривредом, што им им пружа једино урбано подручје. Захваљујући програмима подршке младим пољопривредницима последњих година (које иде и до покрића 90% трошкова инвестиције, и то авансно), један број младих се враћа на село, на своја породична газдинства и покреће сопствену пољопривредну производњу.

Просечна старост становника на подручју Партнерства према подацима Пописа становништва, домаћинстава и станова у 2011. години износила је 44,1 годину, што је изнад просека републике и АП Војводине. Најстарије становнике имају насеља Бешановачки Прњавор и Лежмир (Графикон 1).

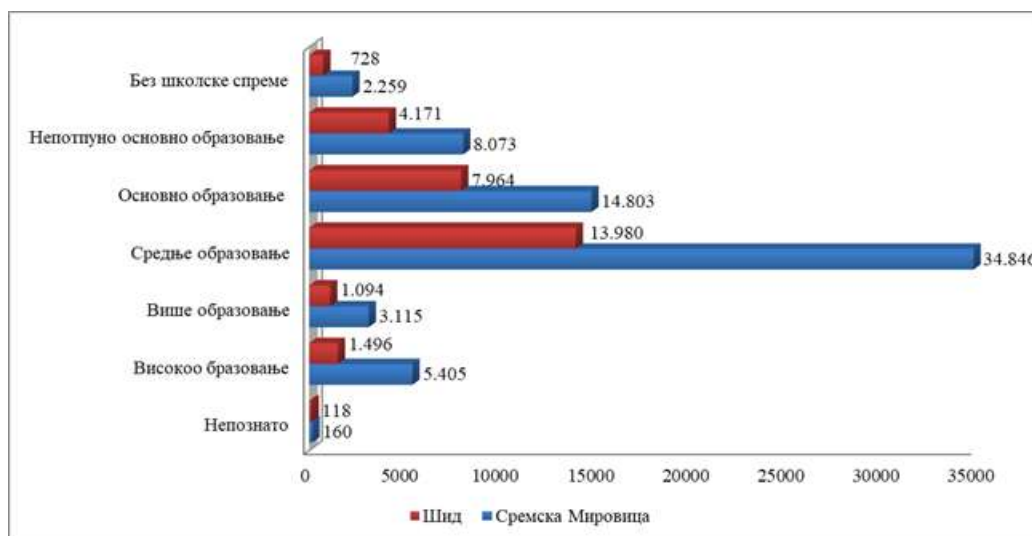
У посматраним ЈЛС највећи број становништва има средње образовање и основно образовање. Више и високо образовање у граду Сремска Митровица има 12,4% становништва, док је у општини Шид 8,8% становништва са вишом и виском стручном спремом (Графикон 2).

Графикон 1. Просечна старост становника у Републици Србији, АП Војводини и на подручја Партнерства (укупно и по насељима), 2011. година

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији, 2011. РЗС.

Графикон 2. Становништво старо 15 и више година у граду Сремска Митровица и општина Шид, према школској спреми, 2011.

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији, 2011. РЗС.

1.5. Карактеристике привреде града Сремска Митровица и општине Шид

Највећи број насеља територије Партнерства (16 од 18) налази се на подручју града Сремска Митровица, који је на основу Уредбе о утврђивању Методологије за израчунавање степена развијености региона и јединица локалне самоуправе ("Службени гласник РС", број 62 од 14. јула 2015), сврстан у другу групу развијености

(80-100% републичког просека), док општина Шид припада трећој групи развијености (60-80% републичког просека). У Табели 3 у Прилогу дат је преглед упоредних одабраних индикатора развијености за Републику Србију, АП Војводину, град Сремску Митровицу и општину Шид.

Посматрано преко индикатора регистрована запосленост према секторима делатности, у обе ЈЛС доминантни сектори делатности су прерађивачка индустрија, трговина и пољопривреда, с тим што је знатно већи проценат запослених у пољопривреди присутан у општини Шид, у односу на град Сремска Митровица (Табела 5 у тексту и Табела 4 у Прилогу).

Табела 5. Сектори делатности са највећим учешћем запослених у укупном броју запослених у граду Сремска Митровица и општини Шид, 2018. година

- у % -

Сектор делатности	Град Сремска Митровица	Општина Шид
Прерађивачка индустрија	28,1	27,3
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	15,0	16,2
Пољопривреда, шумарство и рибарство	8,6	17,9

Извор: РЗС, база података, <https://data.stat.gov.rs/?caller=SDDDB>.

Најзначајнија привредна друштва, према броју запослених и оствареном промету, на територији града Сремска Митровица и општине Шид (Табеле 5-6 у Прилогу), јесу у области металске индустрије, електроиндустрије, прехранбене индустрије (прерада и конзервирање меса; производња млинских производа; производња уља и масти), пољопривреде (гајење жита), откупа и складиштења житарица, затим у прерађивачкој индустрији (производње делова за аутомобилску индустрију, производња боја и лакова, пластичне амбалаже, производња хране за животиње), у сектору услуга (пројектовање у грађевинској индустрији), трговине, транспорта и слично.

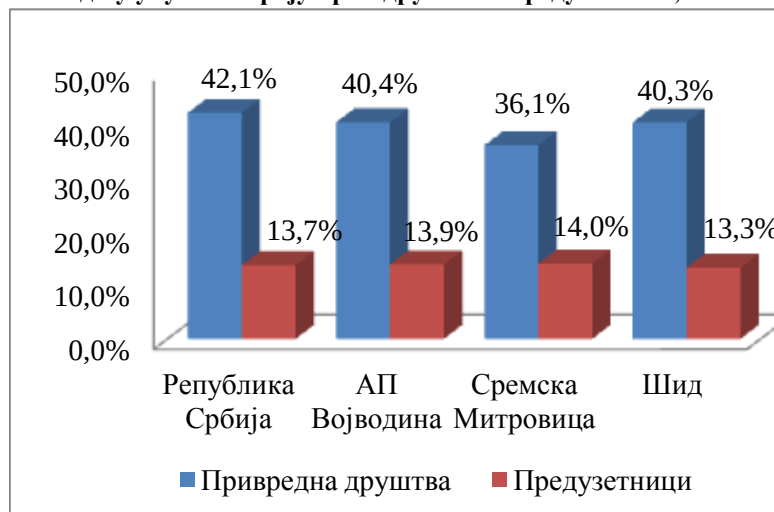
Предузетнички сектор традиционално је усмерен на пружање различитих услуга, међу којима личне занатске услуге имају велики значај, а велики број предузетника регистрован је за трговину, пекарску производњу, производњу млинских производа, прераду и конзервирање меса, у области извођења грађевинских радова, сервисних услуга и слично.

Према подацима Агенције за привреде регистре (АПР), у обе ЈЛС регистрован број активних привредних друштава у 2019. години је најнижи (услед њиховог гашења), у односу на раније године (2016, 2017 и 2018), док је број активних предузетника највиши (Табеле 7 и 8 у Прилогу). Међутим, и поред неповољне ситуације у погледу смањења броја активних привредних друштава, на основу података

АПР, у 2019. у односу на 2016. годину, укупни пословни приходи активних привредних друштава која послују на подручју града Сремска Митровица увећани су за 36%, односно за више од 8 пута на сектору предузетника. На територији општине Шид, у истом периоду приметан је пад пословних прихода привредних друштава (за 15%), али и раст пословних прихода предузетника од 57,3% (Табеле 9-12 у Прилогу).

Истовремено, неликвидност је проблем и привреде Сремске Митровице и Шида (Графикон 3), мада се примећује повољнија позиција коју на сектору привредних друштава има Сремска Митровица, у односу на републички и покрајински просек.

Графикон 3. Учешће привредних друштава и предузетника у блокади у укупном броју прив.друштава/предузетника, 2019.

Извор: Агенција за привредне регистре

Пословна инфраструктура изузетно је добро развијена на територији града Сремска Митровица, за разлику од општине Шид. Због великог интересовања страних и домаћих инвеститора градске власти Сремске Митровице почеће са изградњом и опремањем четврте индустријске зоне од 50 хектара уз аутопут Београд-Шид. Три комплетно опремљене нове индустријске зоне у Сремској Митровици "Север 1", "Север 2" и "Језеро", које се простиру на укупно 45 хектара грађевинског земљишта, скоро потпуно су заузеле од стране инвеститора, што је приморало локалну самоуправу да се одлучи за изградњу нове, четврте индустријске зоне.

Развијена пословна инфраструктура свакако доприноси и расту инвестиције у нова основна средства у Сремској Митровици, које су неколико пута више у односу на општину Шид, и показују велики скок у 2018. години (Табела 13 у Прилогу).

Подручје града Сремска Митровица је изразито привлачна дестинација и за стране инвеститоре, тако да у овом граду послују компаније из САД, Јапана, Италије, Аустрије, Холандије, Словеније, Кипра, Турске и Немачке, које се баве најразличитијим привредним делатностима - од прехранбене, преко електро, дрвне и ауто-индустрије до грађевинске индустрије и бродоградње. Колико је град Сремска

Митровица атрактиван за стране инвеститоре најбоље говори податак је град од 2012. године чак четири пута проглашен за топ 10 градова за инвестирање од стране угледног енглеског часописа *FINANCIAL TIMES*. У Сремску Митровицу у протеклих неколико година стигао је велики број страних компанија, а најзначајније реализоване стране директне инвестиције су:

- MITROS FLEISCHWAREN (производња и прерада меса);
- MODINE SRB (производња расхладне и вентилационе опреме);
- COOPER STANDARD SRBIJA (производња делова за аутоиндустрију);
- VAHALI PRODUCTION SERVICES (изградња бродова и пловних објеката);
- HI-LEX SERBIA (произв. електричне и електронске опреме за моторна возила).

Изграђена пословна инфраструктура, раст инвестиција, постојање предузетничког духа, позитивно утичу на број запослених, те је проценат запослених у односу на број становника у Сремској Митровици (31,5%) виши у поређењу са републичким просеком (29,0) и општином Шид (25,9%). За индикатор број регистрованих незапослених на 1000 становника такође град Сремска Митровица (43) има знатно повољнију позицију у односу на републички (70) и покрајински просек (55), док је у општини Шид овај показатељ на нивоу републичког просека (Табела 6).

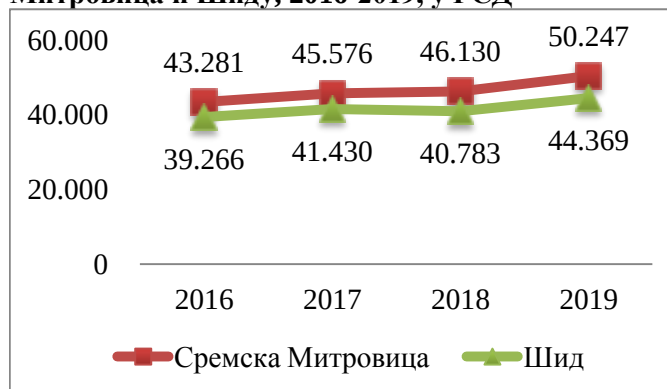
Табела 6. Регистрована запосленост и незапосленост, град Сремска Митровица и општина Шид, 2019.

Индикатор	Сремска Митровица	Шид
Запослени према општини рада	20.180	7.381
Запослени према општини пребивалиш. у односу на бр. станов. (%)	31,5	25,9
Незапослени	3.199	2.188
Незапослени на 1.000 становника	43	70

Извор: РЗС, база података, <https://data.stat.gov.rs/?caller=SDDB>

Просечне нето зараде у обе посматране ЈЛС у периоду 2016-2019. година бележе раст, на територији Сремске Митровице раст од 16%, а у општини Шид од 13% (Графикон 4), при чему су ове зараде у 2019. години у обе ЈЛС, а посебно у општини Шид, ниже у односу на републички просек (54.919,00 РСД).

Графикон 4. Просечне нето зараде у Сремској Митровици и Шиду, 2016-2019, у РСД

Извор: РЗС, база података, <https://data.stat.gov.rs/?caller=SDDB>.

Привредна структура на подручју анализиране две ЈЛС, посебно на територији града Сремска Митровица је веома диверсификована, што даје овој ЈЛС велику флексибилност и значајан потенцијал за привредни развој. С друге стране, као и на подручју целокупне територије Србије, у обе ЈЛС приметне су кочнице развоја, у виду техничко-технолошког заостајања опреме и капацитета, неликвидности, високог учешћа сировина и производа нижег степена обраде у извозу, неадекватног људског капитала (неусклађености образовања и професионалне обучености) и слично.

1.6. Карактеристике привреде територије Партнерства

1.6.1. Оцена привредне структуре и развијеност пословне инфраструктуре

Привредна структура територије Партнерства у највећој мери је базирана на примарној пољопривредној производњи. На основу процена добијених од стране заинтересованих страна (Упитник, дискусија на састанку Групе за планирање са заинтересованим странама, 15.07.2020), становништво подручја Партнерства се доминантно бави пољопривредном производњом, мада готово половина становништва, поред бављења пољопривредом, ради у јавним службама и/или у реалном сектору. Поред тога, становници Партнерства се баве и трговином, занатством и пружањем различитих услуга. Велики број фирми или предузетничких радњи регистрован је као млинови, објекти за прераду меса, винарије, циглане, расадници, затим за откуп и складиштење житарица, за трговину и угоститељство и слично.

Рурална економија на подручју Партнерства знатно је развијенија и диверсификованија у насељима која припадају граду Сремска Митровица, у односу на подручје које припада општини Шид.

На територији Партнерства нема великих индустријских капацитета, али су регистровани бројни субјекти у сектору МСПИ који успешно раде, пре свега у области:

- пољопривредне производње (велики број предузећа и задруга; видети тачку 1.6.2);
- производња, прераде и конзервирање меса; Агропак, д.о.о., Кукујевци (запошљава велики број радника и бави се извозом); Кулен Војновић, Кузмин; прерада меса Тодошковић, Кузмин; BUT&CO, Лаћарак);

Слика 4. Производи од козјег млека, млекара „БЕОСАПРА“, Кукујевци

Извор:

<http://www.beocapra.rs/kozari/proizvodi/sir.html>

- производње и прераде млека: млекарa ВЕОСАPРA, д.о.о у Кукујевцима која се бави производњом козјег млека и сира (Слика 4); прерада млека на пољопривредном газдинству - Жилић, у Мартинцима, која се бави производњом сира;
- винарије: PROBUS VINEYARDS CCLXXX, Велики Радинци; CHICHATEAU, Шишатовац;
- производње дрвне амбалаже (Топ продукт Бошко, д.о.о. Дивош);
- увоза и продаје материјала за завршне радове у грађевинарству (Домис ентеријери, д.о.о. Лаћарак);
- производње фолија и кеса (ДАЈАС, д.о.о., Лаћарак);
- сеоска туристичка домаћинства;
- домаћинства која се баве производњом торти и колача и сл.

Подручје Партнерства је препознатљиво по бројним пољопривредним и традиционално прерађеним производима (Слика 5), као што су:

- сувомеснати производи (кулен, сува кобасица, сува печеница, чварци, димљена сланина и сл – последњих година производи од меса мангулице су све траженији);
- млечни производи (тврди сир, млади сир, различити сиреви са зачинима – крављи и козји сир);
- фрушкогорска вина;
- фрушкогорски липов мед;
- гљиве и производи од гљива (јестиве и лековите) које се сакупљају на Фрушкој гори;
- слатко-слана зимница, сокови, ликери и домаћа ракија;
- домаће тестенине и колачи.

Слика 5. Сремски специјалитети: производи подручја Партнерства

Извор: ЛАГ -Сремско Фрушкогорје

Предузетничка култура у овом подручју је унапређена у претходним годинама, а позитивни помаци се виде у области производње хране, сеоског туризма и у појединим услужним делатностима. При томе, предузетничка култура је далеко више развијена на подручју Партнерства које припада граду Сремска Митровица, у односу подручје које припада општини Шид.

Такође, и спремност прихватања иновација је далеко већа у насељима која припадају граду Сремска Митровица, у односу на два насељена места општине Шид. Приметно је да је становништво спремно да прихвати оне иновације које ће унапредити пословање пољопривредног газдинства. Овде се пре свега мисли на употребу нове опреме и агро-техничких мера које ће умањити трошкове, олакшати посао и подићи ефикасност пољопривредног газдинства. Иновације се у већој мери прихватају уколико је њихова имплементација подржана од стране државних или других фондова. Иновације најлакше прихватају млади пољопривредници и они са вишим степеном образовања. С друге стране, становништво насељеним места Кукујевци и Бингула (општина Шид) тешко прихвата иновације у пољопривреди, углавном су заступљене исте пољопривредне културе и примењују се скоро исте агротехничке мере. При томе је у Кукујевцима, у односу на Бингулу, спремност на иновације мало више изражена.

Што се тиче развијености пословне инфраструктуре, близина граничног прелаза са Босном и Херцеговином условила је формирање радне зоне у Сремској Рачи, која је погодна за градњу логистичких центара. Радна зона у Гргуревцима погодна је за различите погоне за прераду воћа и поврћа. Поред ових, ради се на развоју радне зоне у Манђелосу, како би се створили услови за подизање хладњаче и друге пратеће инфраструктуре за даљи развој воћарства на јужим падинама Фрушке горе. Радне зоне на подручју насељених места Бингула и Кукујевци (општина Шид) нису развијене, а на целокупној територији Партнерства требало би у будућности више радити на формирању кластера и других видова удруживања (како би се унапредили капацитети локалних привредника).

Привреда на подручју Партнерства показује позитивне тенденције. Захваљујући мерама подршке на локалном, покрајинском и републичком нивоу, приметна су побољшања и напредак у свим елементима политике руралног развоја – пољопривредна производња (унапређење физичке имовине пољопривредних газдинстава), рурални туризам (све више регистрованих сеоских туристичких домаћинстава и објеката домаће радиности), инфраструктура (електрификација поља, гасификација, асфалтирање путева, изградња и реконструкција здравствених амбуланти, црква, капела, школа), предузетништво (све више регистрованих предузетничких радњи) и сл.

Ипак, бројне претње могу угрозити развој руралне економије на подручју Партнерства, а и шире: демографска кретања и одлазак младих и образованих са села;

недовољна диверсификација на пољопривредним газдинствима; недовољно развијена прерађивачка индустрија, рециклажна индустрија и слично.

Да би се наставио развој привреде, неопходан је мултисекторски приступ руралном развоју, уз нагласак на одрживост и ангажовање јавног, приватно и цивилног сектора у истом правцу. Неопходно је подстаћи развој прерађивачке индустрије и обезбедити већи степен диверсификације економских активности пољопривредника, пре свега у правцу већег степена прераде пољопривредних производа и развоја сеоског туризма. Онима који остају и одлучују се за развој и иновације у пољопривредној производњи и непољопривредним активностима, треба обезбедити сигурност улагања, приступ извозним тржиштима, већу едукацију и приступ новим знањима.

Како привредну структуру територије Партнерства доминантно одређује сектор пољопривреде и прераде пољопривредних производа, као и тенденција да се повећава број газдинстава која показују интерес за улагањем у туристичку понуду и садржаје, у наставку анализе стања акценат је управо на овим сектора руралне економије.

1.6.2. Примарна пољопривредна производња

Становништво подручја Партнерства (укупан број ПГ према Попису пољопривреде 2012. године износи 5.162) у највећем проценту бави се ратарством и сточарством, што је типична карактеристика пољопривреде целокупног подручја АП Војводина. С обзиром на повољне природне ресурсе и предузимљиве и тржишно оријентисане пољопривреднике и привреднике, постоје реални услови за развој свих других грана пољопривредне производње.

Према подацима РЗС (Попис пољопривреде 2012), на територији града Сремска Митровица газдинстава специјализованих за ратарство је 31,6%, односно 46% на подручју општине Шид. Када се томе додају и газдинства која су мешовита, а којих је 46,8% у Сремској Митровици, односно 35,4% у Шиду, добија се да је око 80% газдинстава у обе ЈЛС (прецизније, 78,5% у Сремској Митровици, односно 81,4% у Шиду), према типу производње, статистички сврстано у газдинства специјализована за ратарство и мештовита газдинства. Ово је нешто више у односу на републички просек (75,9%), а ниже у односу на покрајински (83,5%) .

Пољопривреда је доминантно

Слика 6. Изглед породичног пољопривредног газдинства на територији Партнерства

Извор: ЛАГ- Сремско Фрушкогорје

организована на сектору **породичних пољопривредних газдинстава**, која чине преко 99% укупног броја ПГ на подручју Партнерства, а слично је и на републичком и покрајинском нивоу (Табела 14 у Прилогу). На Слици 6 приказан је изглед типичног породичног пољопривредног газдинства на подручју Партнерства.

Међутим, велику улогу у развоју пољопривреде, организовању производње, као и откупу имају бројна **пољоприведна предузећа и задруге**. Од познатијих су: „Чалма“, д.о.о., Чалма (ратарство); 33 Агро-Вуколић, Лаћарак (ратарство); 33 Ратар СМ, Манђелос (ратарство); 33 Кевил, Дивош (ратарство); 33 Сунце, Манђелос (ратарство и повртарство); 33 Хумус, Велики Радинци (повртарство); 33 Ратар у Кукујевцима (ратарство, сточарство и воћарство); Фруеко доо, Кукујевци (воћарство); Агропалук, д.о.о., Кукујевци (поседује сопствене фарме, а ради и услужни тов са пољопривредницима).

Укупно ангажована регуларна **радна снага на ППГ** (Табела 15 у Прилогу), према подацима Пописа пољопривреде 2012. године, износи 10.237 лица, што је у по ППГ 2 члана, и у односу на покрајински просек (1,9) број радне снаге по газдинству је виши, али је нижи у односу на републички просек (2,25). Сезонску радну снагу ангажовало је 30% укупног броја ПГ, што је ниже у односу на републички (42%), односно покрајински просек (43%). Наведени индикатор везано за сезонску радну снагу указује да газдинства немају изражену потребу за ангажовањем ове радне снаге, пре свега имајући у виду чињеницу је велики проценат пољопривредне производње механизован (у сектору ратарства).

Подручје Партнерства има нешто повољнију **старосну структуру управника (менаџера) на пољопривредним газдинствима** у поређењу са стањем на територији Р. Србије (Табела 16 у Прилогу). Наиме, на подручју Партнерства и АП Војводине највеће је учешће менаџера старости од 55-64 године (28,5% територија Партнерства; 30,9% АП Војводина), што је свакако повољније у односу на републички просек, где је највеће учешће менаџера старости преко 65 година (34,9%).

Ипак, старосна структура се не може оценити повољном, имајући у виду

Слика 7. Млади пољопривредник у селу Мартинци

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

да млади менаџери (до 24 године), чине свега 0,8% укупног броја менаџера на подручју Сремског Фрушкогорја ((што је ниже у односу на покрајински (1,1%) и приближно републичком просеку (0,7%)), а од укупног броја менаџера пољопривредних газдинстава на територији Партнерства њих око 50% је старије од 55 година. На слици 7 приказан је млад и успешан пољопривредник на подручју Партнерства (у Мартинцима).

Највећи број менаџера пољопривредних газдинстава има само пољопривредно искуство стечено праксом или завршену средњу школу ван области пољопривреде (Табела 17 у Прилогу). **Образовна структура менаџера** није повољна и из тог разлога, на локалном нивоу, организују се бројне обуке намењене пољопривредницима.

Према подацима Пописа пољопривреде 2012. године, **расположиво земљиште** 5.162 пољопривредна газдинстава на подручју „ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје“, заузима 35.287,36 ха односно 56,9% укупне територије Партнерства (Табела 18 у Прилогу). Највећи проценат (тачније 97,3%) расположивог земљишта чини **коришћено пољопривредно земљиште** (КПЗ), што је значајно више у односу на републички (64,3%) и покрајински просек (78,5%). У **структури КПЗ** доминантно учешће имају оранице и баште (97%), док стални засади чине свега 2%, а испод 1% су ливаде и пашњаци (Табела 19 у Прилогу). Развијено је тржиште закупа, с обзиром да је близу 60% КПЗ у власништву, а остали проценат је земљиште у закупу (узето/дато). Табела 20 у Прилогу.

Просечна величина КПЗ по газдинству на подручју Партнерства износи 6,1 ха, што је боља ситуација у односу на ниво Републике (4,5 ха), али лошија у односу на Покрајину (8,0 ха). Видети Табелу 21 у Прилогу. Најкрупнија газдинства су у насељима Кузмин (11,0 ха) и Дивош (8,2 ха), а најмања величина газдинства је у Сремској Рачи (3,8 ха) и Бешеновачком Прњавору (4,2 ха). Уситњеност поседа видљива је по томе што скоро 70% ПГ располаже ситним поседом (мањим од 5 ха). Истовремено, на дуалну структуру пољопривреде указује податак да земљиште ових ПГ (са поседом мањим од 5 ха) чини свега 15% укупног КПЗ, док 4,5% ПГ са крупним поседима (преко 30 ха) располаже са готово половином укупног КПЗ Партнерства. Табела 22 у Прилогу.

Ратарска производња. Ово је доминантна и тржишно оријентисана производња. Највећи број ПГ на подручју ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје бави се, пре свега, производњом жита (чак 74,5% укупног броја ПГ). Житарице заузимају 66% КПЗ, што је више у односу на ниво Р. Србије (49,9%) и Покрајине (60,7%). Производња житарица присутна је у свим насељима, а највише је заступљена у насељима Лаћарак, Кузмин,

Мартинци и Велики Радинци. Од житарица, највише се гаје високородне сорте меркантилне пшенице и меркантилног кукуруза (Слика 8, Табела 23 у Прилогу).

Слика 8. Производња пшенице (лево) и кукуруза (десно) на подручју Партнерства

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

На територији Партнерства производњом индустријског и крмног биља бави се свега 6% укупног броја ПГ, а површине под индустријским биљем заузимају близу четвртине укупног КПЗ. Према подацима добијеним од ПСС Сремска Митровица, од индустријског биља највише се гаји сунцокрет (посебно у насељима: Бингула, Лежимир, Манђелос, Гргуревци, Шуљам, Бешеново, Бингула, Кукујевци), соја (највише у насељима: Велики Радинци, Гргуревци, Шуљам, Лаћарак, Мартинци, Кузмин, Чалма, Кукујевци) и дуван (посебно у насељима Кукујевци, Манђелос и Кузмин). Највећи део дувана у Србији управо потиче из Кукујеваца (Слика 9, Табела 24 у Прилогу).

Слика 9. Производња дувана у Кукујевцима

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

Слика 10. Парадајз, ПГ Стојнић, Мартинци

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

Повртарство (Табела 25 у Прилогу, Слика 10). Од укупног броја ПГ на подручју ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје свега 2,8% је оних који имају површине поврћа, бостана и јагода, што је знатно мање у односу на Републику (16%) и Покрајину (6%). Поврће заузима свега 0,4% КПЗ, а најзаступљеније је у насељима Бешеново, Дивош, Шишатовић и Кукујевци, у којима је производња махом на отвореном пољу, и у

насељима Кузмин и Манђелос, у којима се производња одвија углавном у заштићеном простору. Поврће је заступљено и у насељима Лежмир, Велики Радинци, Чалма. Према подацима ПСС Сремска Митровица, од поврћа највише се гаји парадајз (посебно у насељима: Манђелос, Лежмир, Шишатовић, Дивош и Чалма) и паприка (највише у Великим Радинцима и у Кукујевцима у заштићеном простору). На подручју Партнерства познато је газдинство Бојанић у Чалми, које је рекордер у производњи парадајза. Развој повртарске производње зависиће од интересовања младих да се баве овом производњом, развоја прерађивачке индустрије, као и већег степена прераде поврћа на ППГ.

Воћарство (Табела 26 у Прилогу, Слика 11). Иако се овом производњом бави четвртина укупног броја ППГ, површина под воћњацима (656,6 ха) чини свега 2% КПЗ, што је мање него на нивоу Р.Србије (5%), али више у односу на ниво Покрајине (1%). Планаже чине 62% укупних површина под воћем, док се на осталим површинама воће гаји екстензивно. Највеће површине под воћњацима налазе се у насељима: Кукујевци, Гргуревци, Манђелос, Чалма, Дивош и Стара Бингула, а најмање у насељима Босут и Сремска Рача.

Према подацима ПСС Сремска Митровица, најзаступљеније воћне врсте су јабука (Велики Радинци, Кукујевци, Дивош, Манђелос, Гргуревци, Стара Бингула); крушка (Бешеново, Кукујевци, Стара Бингула); бресква и нектарина (Дивош, Манђелос, Гргуревци); трешња (Шуљам, Гргуревци, Бешеново); вишња (Манђелос, Лаћарак, Гргуревци, Чалма).

У сектору воћарства, успешно послује компанија „Фруеко“ д.о.о, у Кукујевцима, са дугом традицијом у воћарској производњи, која датира још из 80-тих година. Бави се производњом јабуке, крушке, кајсије и ораха у интегралном систему, уз поштовање високих стандарда. Поседује капацитете за паковање и складиштење воћа.

Слика 11. Воћњак породице Ремецки у Бешенову (лево) и виноград породице Милошевић у Гргуревцима (десно)

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

Што се тиче инфраструктуре, у насељу Гргуревци постоји радна зона погодна је за различите погоне за прераду воћа и поврћа, а ради се на развоју радне зоне и у насељу Манђелос, како би се створили услови за подизање хладњаче и друге пратеће инфраструктуре за даљи развој воћарства на јужим падинама Фрушке горе.

Виноградарство (Табела 27 у Прилогу, Слика 11, Слика 12). Производња грозђа, као и воћарска производња, одвија се махом на обронцима Фрушке горе. Грозђе гаји око 5% укупног броја ПГ, а површина винограда заузима око 0,2% КПЗ. Учешће винограда у КПЗ мање је у односу на републички (0,6%) и покрајински просек (0,3%).

Слика 12. Винарија „PROBUS VINEYARDS CCLXXX – Царски виногради“ (лево) и вински подрум винарије „Chichateau“ (десно)

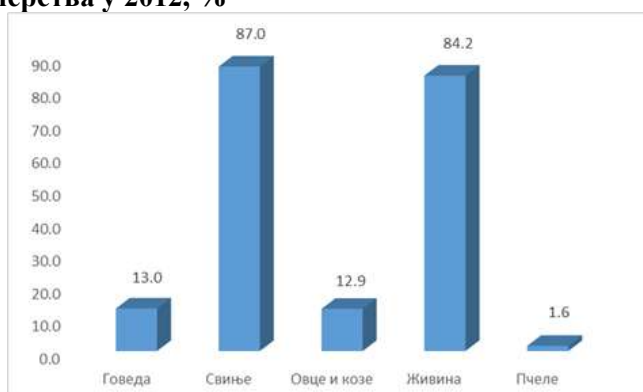
Извор: <https://sremskaskorpa.rs>

Виноградарство је највише заступљено на територији Партнерства која припада граду Сремска Митровица, пре свега у насељима: Лежмиир, Шишатовач (винарија Chichateau), Манђелос, Дивош, Шуљам, Велики Радинци (винарија PROBUS VINEYARDS CCLXXX - Царски виногради).

У циљу промоције и развоја виноградарства на подручју Срема, 2015. године основано је удружење произвођача грозђа и вина са ознаком географског порекла „Срем-Фрушка гора“. Ово удружење окупља већи број сремских винарија, од којих су на подручју Партнерства препознате винарија Chichateau (у насељу Шашинци), и у насељу Велики Радинци - винарија „М.А. Пробус - Царски виногради“ (Слика 12).

Сточарство (Табела 28 у Прилогу). Поред ратарске производње, сточарство представља најразвијенију грану пољопривредне производње на територији ЛАГ-а Сремско

Графикон 5. Структура ПГ која гаје стоку на територији Партнерства у 2012, %

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012, ниво насеља

Фрушкогорје и заступљено је у свим насељеним местима територије Партнерства, а највише у насељима Лаћарак, Мартинци, Кузмин и Чалма.

Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, од укупног броја ПГ на територији Партнерства, њих 4.274 (86%) гаји стоку, што је више у односу на Р.Србију (79%) и АП Војводину (76%). Највише је газдинстава који гаје свиње (87,0%) и живину (84,2%) (Графикон 5).

Према подацима Пописа пољопривреде 2012 (Табела 29 у Прилогу), број свиња по ха КПЗ највећи је у насељима Лаћарак (4,5), Мартинци (3,2), Кузмин и Гргуревци (по 2,6), а најмањи у Шишатовцу (0,9). Према подацима ПСС Сремска Митровица,

Слика 13. Фарма свиња на ПГ Ерић, у Мартинцима (лево) и фарма свиња на ПГ младог пољопривредника, ПГ Тимотијевић, Чалма (десно)

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје

свињарство је заступљено и у насељима: Велики Радинци, Чалма, Дивош, Кукујевци и Лежмир (Слика 13).

У развоју свињарства, препозната је вредност аутохтоне расе свиња – мангулица, те салаш „Дрезгић“ (Кузмин), поседује велику фарму ове расе свиња, и производи месо и месне прерађевине од мангулице (Слика 14).

Говедарска производња није развијена, а позитиван пример је фарма музних крава у Мартинцима, чији се власник бави поред производње млека и прерадом, односно производњом сира (<http://www.sirzilic.com>), затим фарма крава у Кукујевцима, где успешно послује млекара „ВЕОСАРА“ (производи козје млеко са сопствених фарми коза, а бави се и откупом од

Слика 14 . Фарма „Дрезгић“, Кузмин (фарма мангулица и прерада)

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

кооператната и производњом козјег сира, <http://www.beosapra.rs>). Говедарство је развијено и у насељу Бингула.

Овчарство и козарство није развијено у довољној мери. Према подацима ПСС Сремска Митровица, највише газдинстава која се баве овчарством је у насељима Кукујевци, Лежмир, Шуљам, а оних који се баве козарством у насељу Кукујевци. У циљу развоја овчарства и козарства оформљена су два удружења сточара „Асоцијација сточара Срема и Мачве“ (Сремска Митровица) и Удружење одгајивача оваца и коза Сирмијум, (Лежмир), које традиционално организује манифестацију „Овчарски дани“ у Лежмиру (Слика 15).

Слика 15. „Овчарски дани“ у Лежмиру

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

Према подацима Пописа пољопривреде 2012, број живине по ха КПЗ (Табела 30 у Прилогу) највећи је у насељима Сремска Рача (7,6), Шуљам (6,1), Стара Бингула (5,1), а најмањи у Великим Радинцима (1,5).

Према подацима добијеним Упитником, пчеларство је веома добро развијено, а највише пчелара је у насељима Гргуревци, Шуљам, Бешеново, Дивош и Лежмир. Производња меда и пчелињих производа имају добар потенцијал за даљи развој.

У подручју Партнерства, као уосталом и у целој Сремској области, **органска производња није развијена**, иако постоји велика потражња за органским производима, посебно на страном тржишту, као и код платежно јачих потрошача на домаћем тржишту¹. Према подацима МПШВ и ПСС Сремска Митровица, на територији Партнерства регистрован је само један произвођач у систему органске производње, који узгаја соју и пшеницу (у месту Шуљам, Сремска Митровица). Ван територије Партнерства, на подручју града Сремска Митровица (у Засавици) регистрован је и један произвођач органског поврћа, док у општини Шид нема органских произвођача.

На територији Партнерства постоје повољни природни услови за развој органске производње, посебно у насељима која су на ободима Фрушке Горе, као и у насељима

¹ У укупним површинама органске биљне производње у Србији у 2018. години (19.000 ха) и региона Војводине (око 6.000 ха), Сремска област учествовала је са свега 0,6%, односно са 1,9%, респективно (МПШВ, Дирекција за националне референтне лабораторије, Група за органску производњу).

која припадају општини Шид (Бингула и Кукујевци), док су неповољни природни услови (терен, подземне воде) приметни у насељима: Босут, Лаћарак, Мартинци, Сремска Рача и Кузмин. Истовремено, економско-тржишни услови за бављење органском производњом на подручју Партнерства, али и шире, нису повољни из неколико разлога: производња подразумева велику потребу за радном снагом на газдинству; велики су проблеми са штеточинама; недостатак финансијских средстава ограничава нова улагања и сертификацију; пласман производа малих произвођача (усмерен је у највећој мери на тржиште Београда), није рентабилан и подразумева много додатих трошкова.

Према подацима добијеним Упитником и дискусијом са заинтересованим странама (састанак 15.07.2020), пољопривреду Подручја одликују крупни и тржишно оријентисани произвођачи у ратарству и сточарству, а близина саобраћајница и постојање складишних капацитета позитивно доприноси даљем развоју пољопривреде. Пољопривреду карактеришу и повољни природни ресурси (добар квалитет и структура пољопривредног земљишта), високи приноси пољопривредних култура и квалитетни пољопривредни производи. Захваљујући републичким и покрајинским мерама подршке (субвенције и подстицаји) приметно је повећање површина под наводњавањем (повртарство, винова лоза, засади воћа), куповина нове механизације (трактори и прикључне машине), набавка приплодних грла тј. побољшае расног састава стоке и изградња и опремање објеката за тов стоке, као и за прераду. Повећава се број произвођача који се баве воћарством, виноградарством, пчеларством, затим број сеоских туристичких домаћинства, број предузетника у сектору прераде пољопривредних производа и слично. Позитивни трендови се појављују и у примени дигиталних иновација, као и у гајењу нетрадиционалних биљних култура (боровница, конопља, трска и сл.).

С друге стране, према оценама заинтересованих страна са локала, бројни фактори неповољно утичу на даљи раст пољопривреде, пре свега: недостатак радне снаге и миграција сеоског становништва у веће урбане средине, неповољна старосна и образовна структура пољопривредника, уситњене парцеле и неспроведена комасација, климатске промене, нестабилно тржиште пољопривредних производа и несигуран пласман, неразвијеност система за наводњавање и одводњавање и слично. Пољопривредници су и даље слабо информисани о мерама подршке и подстицајима који су им доступни, често не користе све опције које су им намењене, највише због компликованих административних процедура.

Развој сектора пољопривреде на подручју Партнерства у наредном периоду мора да укључује мултисекторски приступ, како би се кроз учешће јавног, приватног и цивилног сектора унапредила пољопривредна производња (првенствено кроз подршку младима и женама које се баве пољопривредом), али и сви други елементи руралног развоја, као што су: диверсификација делатности у правцу веће прераде пољопривредних производа и даљег развоја сеоског туризма (сви облици – еко, етно, цикло, верски, гастро, манифестациони...), развој инфраструктуре (агро зоне, асфалтирање путева, гасификација села, електрификација поља, изградња и санација вртића, школа, домова културе, здравствених амбуланти, црква, капела...), социјална политика и већа подршка цивилном сектору, уз примену свих неопходних мера заштите и очувања животне средине.

1.6.3. Прерада пољопривредних производа

Индустријска прерада пољопривредних производа на подручју Партнерства није развијена, али је зато у великој мери развијена традиционална прерада меса и производња кулена и кобасица, као традиционалних сремских специјалитета (Слика 16), као и производња куваног сока од парадајза на сектору МСПП и породичних пољопривредних газдинстава.

Слика 16. Сремски специјалитети: кулен и кобасице

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје

Прерада меса је једним делом у легалним токовима, где су произвођачи регистровани као д.о.о. или предузетници, као на пример: компанија Агро-папук, д.о.о, Кукујевци (данас веома успешно, основано као мало породично предузеће); породична фирма Тодошковић (Кузмин); породична фирма BUT&CO, Лаћарак (Слика 17); породично газдинство „Војновић“, Кузмин; ПГ Дрезгић, Кузмин. Једним делом ова

Графикон 17. Прерада меса, Лаћарак

Извор:

<https://sremkakoparsponuda/proizvodjaci/>

производња организована је и на сектору породичних пољопривредних газдинстава, као производња за личну потрошњу, при чему је један део ове производње усмерен и ка продаји.

Што се тиче прераде поврћа, највише је заступљена производња куваног сока од парадајза. Велики број газдинстава бави се овом производњом, али она није регистрована и организује се најчешће у кућним условима (за сопствене потребе), али и за продају код једног броја пољопривредника.

Мали број предузетника и пољопривредника бави се прерадом воћа или вишом прерадом ратарских култура (заступљени су углавном млинови). Производња млечних производа такође није значајно развијена, иако на подручју Партнерства успешно раде две млекарне: „ВЕОСАРА“, д.о.о., Кукујевци (производња козјег сира) и ПГ „Жилић“ (Мартинци).

У производњи вина, Подручје има две успешне винарије („Chichateau“, у Шишатовцу и „PROBUS VINEYARDS CCLXXX“ у Великим Радинцима), као и регистровану малу породичну дестилерију „Казанче“ из Бешенова, која се бави производњом ракија од брескве и шљиве.

Генерално, становништво сремског краја и подручја Партнерства поседује неопходна знања у погледу производње месних прерађевина на традиционалан начин, што представља велику предност с аспекта развоја гастрономске понуде овог подручја. Туристи желе здраве домаће производе, специфичне за одређени крај, с акцентом на безбедност и сигурност хране, чија контрола треба бити од њиве до трпезе.

Позитивни примери диверсификације на пољопривредним газдинствима (примери добре праксе) представљају произвођачи који су поред пољопривреде, почели производњу дрвне амбалаже/гајбица за воће и поврће (породично предузеће Топ продукт Бошко, д.о.о. Дивош); они који су успели да своју понуду прерађених производа пласирају кроз развој сеоског туризма, нпр. продаја куваног сока од парадајза на СТД Чавић, Чалма (Слика 18) или пласман прерађених производа од јагоде на СТД Грабић, Лежимир; затим предузетници који се баве израдом уникатне ручно кукичане и штрикане одеће и торби (радња „Игле и штрингле“ из Мартинаца) и слично.

Слика 18. СТД Чавић, Чалма

Извор: <https://sremskakorpa.rs/korpa/cavic/>

Имајући у виду тренутно стање на тржишту везано за прераду пољопривредних производа на газдинству, као и раст броја газдинстава која се баве сеоским туризмом, може се закључити да је укупан број газдинстава која диверсификују делатност

значајно повећан у односу на податак Пописа пољопривреде из 2012. године (Табела 31 у Прилогу). Ипак, у наредном периоду потребно је доста радити са пољопривреднима и предузетницима, како би се кроз едукације и локалне подстицаје даље унапредио развој непољопривредних активности на селу.

1.6.4. Туристичка понуда

Према подацима РЗС, у 2018. години, у односу на 2015, број туриста у граду Сремска Митровица смањен је за 41%, док је у општини Шид број туриста већи за 19% (Табела 32 у Прилогу). У граду Сремска Митровица највећи број туриста чине странци, док су у општини Шид домаћи туристи доминантни. Просечна дужина боравка туриста у обе ЈЛС указује да се ради о пословним путовањима, путовањима на специфичне догађаје и манифестације, или екскурзије.

Слика 19. Вила „Давидовић“, Манђелос (лево) и ергела пони коња, СТД Чавић, Чалма (десно)

Извор: <http://www.vila-davidovic.in.rs/>; <https://sremskakorpa.rs/korpa/cavic/>

На подручју Партнерства приметан је позитиван тренд у области регистрације сеоских туристичких домаћинстава (скр. СТД), углавном као допуна пољопривредним активностима (Слика 19), али само на подручју Партнерства које припада граду Сремска Митровица. Позната регистрована СТД су: Етно кућа „Мајка Ангелина“, Гргуревци; „Лежимирска капија“, Лежимир; Кућа за одмор „Каралић“, Лежимир; „Чавић“, Чалма; „Вила Давидовић“, Манђелос; „Мила“, Манђелос и др.

Развоју руралног туризма, али и других видова туризма (еко, етно, цикло, верски, вински, гастро, манифестациони, излетнички), погодују бројни фактори, као што су: (1) све више програма подршке непољопривредним активностима на селу, које се користе за изградњу, опремање туристичких домаћинстава, и уређење

Слика 20. Изглед амбара за жито на газдинству у подручју Партнерства

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје

дворишног мобилијара; (2) олакшице у области пословања (обрачун и плаћање пореза и боравишних такси паушално), (3) промене у навикама туриста (чешћа и краћа путовања, боравак у природи, храна која се припрема на традиционални начин), (4) близина различитих археолошких локалитета античког Сирмијума; фрушкогорске цркве и манастири; (5) природна богатства НП Фрушка гора и СРП Засавица; (6) понуда традиционално произведених вина и хране, аутентичан сеоски амбијент (Слика 20), (7) конкурентне цене, љубазни и гостољубиви домаћини.

У наредном периоду требало би даље развијати свест пољопривредника о могућностима диверсификације њихових активности у сегменту развоја туристичке понуде; затим даље информисање постојећих СТД о изворима финансирања ради побољшања или започињања сопственог пословања, затим развој заједничког брендирања, промоције и слично.

1.7. Комунална и пољопривредна инфраструктура територије Партнерства

- Водоводна, саобраћајна, енергетска и телекомуникациона инфраструктура су на релативно задовољавајућем нивоу, док је канализациона инфраструктура недовољно развијена. Управљање отпадом је организовано и на задовољавајућем је нивоу, изузев дивљих депонија, које представљају проблем;
- Потребна су даља улагања у проширење и реконструкцију водоводне и, посебно, канализационе мреже, реконструкцију путева, повећање покривености гасне инфраструктуре, реконструкцију електроенергетске инфраструктуре, електрификацију поља и сл.
- Мала површина КПЗ Партнерства које се наводњава (свега 0,9% према подацима Пописа пољопривреде 2012.), као и проблеми са плављењем, указују да системи одводњавања и наводњавања захтевају улагања у континуирано чишћење,

реконструкцију и проширење мреже, затим потребна су улагања у уређење пољских путева, ветрозаштитне појасеве и сл.

1.8. Социјална инфраструктура територије Партнерства

- Објекти здравствене заштите становништва и предшколског и школског образовања (амбуланте, вртићи, школе) постоје у свим насељеним местима, и у релативно су задовољавајућем стању, као и ниво пружених услуга;
- Стање у области културе у погледу објеката и садржаја је повољно. Постоје бројна бројна културно уметничка друштва, удружења жена, манифестације и сл. Културни живот се дешава у домовима културе и школским салама;
- Стање у области спорта (спортска инфраструктура, постојања локалних спортских клубова, турнира и слично) је такође задовољавајуће;
- Потребна су даља улагања у изградњу/реконструкцију постојећих амбуланти, вртића, школа, домова културе, изградњу или реконструкцију физкултурних сала и трибина и слично.

1.9. Социјални капитал на територији Партнерства

Социјални капитал је изузетно развијен. У циљу развоја пољопривреде, промоције сремског краја, домаћих традиционалних производа, домаће радиности и рукотворина, сеоског туризма и слично, на територији Партнерства постоје бројна активна удружења пољопривредника и жена, а најпознатија су: Удружење жена „Вретено“ (Кукујевци); Удружење жена „Дика“ (Кузмин); Удружење жена „Лаћаркуше“ (Лаћарак); Удружење жена „Женски свет“ (Чалма); Удружење жена „Вишња“ (Гргуреваци); Удружење одгајивача оваца и коза Сирмијум (Лежимир); Удружење одгајивача свиња „Граничар“ (Кузмин); омладински клуб из Мартинаца; ловачко друштво у Кукујевцима. Ова удружења организују бројне локалне манифестације, као што су: „Коло Срема“ у Гргуревцима, „Бостанијада“ у Шашинцима, „Кујница на шору“, у Лаћарку, „Овчарски дани“ у Лежимир и сл. Даља подршка удружењима, са локалног, републичког и покрајинског нивоа је свакако потребна, како би социјални капитал био јачи, локално становништво активније, повезаније, а степен укљученост свих становника у друштвени живот заједнице већи.

1.10. Оцена стања животне средине на територији Партнерства

Иако је здрава и безбедна животна средина основни предуслов за останак и рад људи у руралним подручјима, као и за развој различитих облика туризма, на подручју Партнерства, али и шире (град Сремска Митровица, општина Шид) не посвећује се довољно пажње заштити и унапређењу животне средине и стање није задовољавајуће.

Највећи еколошки проблеми представљају дивље депоније и локална сметлишта пореклом из домаћинства, индивидуална ложишта, чврсти отпад и отпадне воде различитих производних погона, поготово у сектору прераде мяса, бројне фарме животиња и кланице које нису на адекватан начин решиле управљање отпадом, прекомерна употреба хемијских средстава у пољопривреди и сл. Примера ради, мерења параметара квалитета воде показују да велики број параметара квалитета река Саве и Босут има вредности које их сврставају у трећу, четврту, па чак и пету категорију квалитета, у коју спадају воде које се не могу користити ни у једну сврху (Табела 33 у Прилогу).

Постојеће стање у погледу квалитета животне средине указује на неопходност унапређења мониторинга квалитета воде, ваздуха, земљишта и даље активности у вези са решавањем постојећих еколошких проблема, у циљу одрживог развоја пољопривреде и развоја сеоског туризма, којег нема без чисте животне средине. Највише треба радити на подизању свести локалног становништва и привредника о важности безбедног уклањања отпада.

2. SWOT МАТРИЦА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПАРТНЕРСТВА

ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ
– Повољан геостратешки положај; – Богата културно историјска баштина; – Заштићена природна добра и резервати природе; – Развијен и успешан предузетнички сектор; – Развијена пословна инфраструктура; – Раст инвестиција у основна средства; – Повољно стање на тржишту рада и раст нето зарада; – Подручје препознатљиво по бројним пољопривредним и традиционално прерађеним производима, пре свега производима прераде меса; – Крупни и тржишно оријентисани пољопривредни произвођачи; – Високородне сорте пољопривредних култура; – Богатство природних ресурса (величина и квалитет КПЗ, водни ресурси); – Знања у области производње пољопривредних производа на традиционалан начин, пре свега месних прерађевина; – Диверсификација руралне економије показује позитивне трендове (у сектору прераде пољопривредних производа, сеоског туризма и сл.); – Јак социјални капитал у заједници; – Повољни услови за развој органске производње у једном броју насеља; – Снажна сировинска основа за развој прехранбене индустрије; – Задовољавајући складишни капацитети; – Постојање Агенције за рурални развој града Сремска Митровица за потребе пружања подршке локалном руралном развоју;	– Неповољна демографска кретања: одлазак младих, образованих и женског становништва из сеоских насеља; – Просечна старост становништва Партнерства изнад републичког и покрајинског просека; – Висока зависност руралне економије од примарне пољопривредне производње; – Неповољна старосна и образовна структура менаџера ППГ; – Уситњеност поседа; – Дуална структура пољопривреде; – Недовољно развијена комунална и пољопривредна инфраструктура; – Мали проценат наводњаваног земљишта; – Недовољно развијена органска производња; – Незадовољавајуће стање животне средине; – Ниска еколошка свест локалног становништва и привреде; – Незадовољавајуће мере у погледу заштите и очувања животне средине;
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
– Приступ ЕУ фондовима за рурални развој (ИПАРД); – Акредитација ИПАРД мера за подршку ЛАГ и реализацији ЛСРР; – Подршка МПШВ за финансирање пројеката ЛАГ; – Могућности интензивирања прекограничне сарадње; – Висока тражња за органским производима и више цене у односу на конвенционалне производе;	– Пандимија вируса COVID-19; – Климатске промене; – Економска глобализација и либерализација тржишта; – Нестабилно домаће тржиште пољопривредних производа; – Неефикасна заштита конкуренције на домаћем тржишту; – Високи захтеви потрошача у погледу брэнда, квалитета и све оштрији прописи у погледу безбедности хране и стандарда квалитета;

3. ОПИС ЛОКАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА И ЊЕНИХ ЦИЉЕВА

3.1. Визија развоја руралног подручја Партнерства, стратешки циљ и приоритетне стратешке области развоја

На првом радном састанку Групе за планирање са заинтересованим странама, на седници одржаној дана 15.07.2020. године, учесници су детаљно сагледали SWOT матрицу социо-економског стања територије Подручја (анализа достављена од стране експертског тима), анализирали резултате добијених Упитника и заједнички идентификовали проблеме, потребе и тежње руралног становништва Подручја. На овом састанку, учесници су усаглашено идентификоване следеће развоје потребе Подручја:

- Даља диверсификација руралне економије, кроз развој прераде пољопривредних производа на газдинствима и развој свих видова туризма;
- Развој и промоција традиционалних пољопривредних и занатских производа, у циљу очувања и заштите ових производа и традиције и културе подручја и креирање позитивног имиџа и препознатљивости подручја Партнерства;
- Развој људских ресурса и јачање еколошке свести локалног становништва у циљу очувања животне средине.

Дефинисана је визија развоја територије Партнерства, која гласи:

ТЕРИТОРИЈА СРЕМСКО ФРУШКОГОРЈЕ ПРЕДСТАВЉА ПРЕПОЗНАТЉИВУ, ИНОВАТИВНУ И КРЕАТИВНУ ЗАЈЕДНИЦУ, КОЈА РАЗВОЈ ЗАСНИВА НА ЛОКАЛНИМ РЕСУРСИМА И ВРЕДНОСТИМА, КАО И ЗАЈЕДНИЧКОМ ДЕЛОВАЊУ ЛОКАЛНИХ АКТЕРА - У ЦИЉУ КРЕИРАЊА ЕФИКАСНИХ ЛОКАЛНИХ РУРАЛНИХ ПОЛИТИКА И ОДРЖИВОГ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА !

Како би се визија остварила, Партнерство је дефинисало следећи **стратешки циљ**: *Развој територије Партнерства заснива се на традиционалним вредностима и иновативним приступима руралном развоју, јачању конкурентности свих тржишних субјеката, уз развијање свести локалне заједнице о значају социјалног капитала, очувању природних ресурса и културно историјске баштине Подручја.*

Партнерство се у реализацији визије и стратешког циља, фокусира на три приоритетне секторске области развоја, за које се дају оперативни циљеви, мере и показатељи учинка (Табела 7).

Табела 7. Приоритетне секторске области развоја, оперативни циљеви, мере и показатељи учинка ЛСРР „ЛАГ - Сремско Фрушкогорје“

СЕКТОРСКА ОБЛАСТ	1. ПОЉОПРИВРЕДА И ПРЕРАДА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА НА ГАЗДИНСТВУ
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ	1.1. Унапређење тржишне позиције и пласмана производа и услуга пољопривредних газдинстава на подручју Партнерства
МЕРЕ	1.1.1. Удруживање понуде пољопривредно-прехрамбених, занатских и традиционалних локалних производа
	1.1.2. Умрежавање пољопривредне и туристичке понуде Подручја
	1.1.3. Визуелизација и брендирање пољопривредно-прехрамбених, занатских и традиционалних производа и услуга сеоског туризма, заједничка промоција и развој нових облика маркетинга
Показатељи учинка	– Број реализованих пројеката; – Број умрежених локалних актера; – Број производа/услуга који чине обједињену понуду подручја Партнерства; – Креиран бренд заједничке понуде подручја Партнерства; – Број реализованих маркетиншких активности; – Број ПГ која се баве сеоским туризмом умрежених са локалним произвођачима традиционалних пољопривредно прехрамбених и занатских производа;
СЕКТОРСКА ОБЛАСТ	2. РАЗВОЈ ТУРИСТИЧКЕ ПОНУДЕ НА СЕКТОРУ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ	2.1. Развој свих облика руралног туризма (етно, еко, гастро, вински, верски, манифестациони)
МЕРЕ	2.1.1. Умрежавање туристичке понуде са понудом локално произведених пољопривредно-занатских и традиционалних производа Подручја
	2.1.2. Промоција и брендирање туристичке понуде
Показатељи учинка	– Број реализованих пројеката; – Број пољопривредних газдинстава која се баве сеоским туризмом; – Број пољопривредних газдинстава која се баве сеоским туризмом умрежених са локалним произвођачима традиционалних пољопривредно прехрамбених и занатских производа; – Креиран бренд заједничке понуде подручја Партнерства; – Број реализованих маркетиншких активности;
СЕКТОРСКА ОБЛАСТ	3. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ	3.1. Јачање социјалног капитала; 3.2. Трансфер знања у локалној заједници; 3.3. Развој еколошке свести;
МЕРА	3.3.1. Организовање едукативних радионица
Показатељи учинка	– Број одржаних едукација; – Број учесника едукација (листе присутних); – Оцена корисника услуга едукације о квалитету, значају и прилагођености тема едукација потребама корисника;

Извор: Одлука Групе за планирање ЛАГ Сремско Фрушкогорје, од 15.07.2020.

3.2. Опис критеријума и поступак за избор приоритетних пројеката

Партнерство ће почети са имплементацијом ЛСРР путем одабира приоритетних пројеката за финансирање и реализацију од стране Комисије за одабир приоритетних

пројеката (у наставку Комисија). Комисија је као посебан орган Партнерства формирана статутом и чини је 5 чланова, од којих су три члана представници цивилног сектора, а по један члан представља реални и јавни сектор. У поступку одабира приоритетних пројеката Комисија ће се водити следећим критеријумима за оцену и одабир приоритетних пројеката, који су усвојени Одлуком Комисије на седници одржаној дана 20.07.2020. (Табела 8). Комисија одлучује на бази просте већине гласова. Након оцене приоритетних пројеката, Комисија листу прослеђује Управном одбору и менаџеру Партнерства, који даље планирају реализацију пројеката.

Табела 8. Критеријуми за оцену и одабир приоритетних пројеката Партнерства

Ред. бр.	Критериум	Бодови
1	Највећи допринос пројекта реализацији визије и стратешког циљ Партнерства	30
2	Ургентност и важност решавања одређеног проблема реализацијом пројекта	20
3	Остваривање најбољег односа између улагања (висине расположивих финансијских ресурса) и ефеката (користи) реализације пројекта	20
4	Обезбеђена финансијска средства за реализацију пројеката из више различитих извора	20
5	Начин реализације пројекта (максимални број бодова носе пројекти које је лако реализовати на терену, где нема већих ограничења, проблема и сл)	10
УКУПНО		100

Извор: Одлука Комисије за одабир приоритетних пројеката од 20.07.2020.

3.3. Опис интегрисаног и иновативног карактера стратегије

ЛСРР коју Партнерство доноси, и коју ће реализовати, представља иновативан и интегралан приступ решавању проблема у развоју локалних руралних заједница у Србији, генерално. Наиме, локалне акционе групе, на начин како их препознаје ЕК и како их данас регулише и признаје МПШВ, први пут се установљавају у Србији и на територији града Сремска Митровица и општине Шид.

Ова локална партнерства у оквиру LEADER приступа руралном развоју током низа година доказала су своју ефикасност у промоцији развоја руралних подручја, у потпуности узимајући у обзир вишесекторске потребе за ендегеним развојем, кроз приступ иницијативама развоја „одоздо према горе“ (Regulation EU No. 1305/2013). Позитивна искуства многих земаља ЕУ, укључујући и земље ЕУ у нашем окружењу, у примени LEADER приступа и реализацији локалних стратегија руралног развоја свакако ће бити корисна и за руралне заједнице у Србији.

Спој новог начина на који се приступа проблемима локалног руралног развоја и њиховим решењима (пре свега, кроз подршку иницијативама локалног становништва), „ослањање“ на локалне ресурсе, традиционалне вредности и умрежавање понуде

локалних производа са услугама сеоског туризма, уз промоцију нових начина заједничког пласмана и маркетинга производа – доприноси иновативном, интегрисаном и одрживом приступу руралном развоју, који ће показати своје резултате у будућности.

3.4. Усклађеност ЛСРР са надређеним стратешким документима

ЛСРР Партнерства, кроз дефинисан стратешки циљ, приоритетне области/теме и оперативне циљеве, у потпуности је усклађена са релевантним националним, регионалним и локалним стратешким документима.

I Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2020 (Сл. гласник РС, број 85/14). Усклађеност са:

- Приоритетним подручјем стратешких промена 8 (Развој тржишних ланаца и логистичке подршке сектору пољопривреде) и оперативним циљевима који воде реализацији овог приоритета, као што су: 8.3. Јачање мотивације произвођача за разним облицима удруживања и 8.5. Јачање видљивости, односно препознатљивости домаћих производа на тржишту (стр. 74);
- Приоритетним подручјем стратешких промена 11 (Диверсификација руралне економије и очување културне и природне баштине) и оперативним циљевима који воде реализацији овог приоритетног подручја, као што су: 11.1. Разноврснија понуда производа и услуга сеоских домаћинстава; 11.2. Развој руралног туризма; 11.3. Раст броја производа и услуга заснованих на локалном идентитету руралних средина; 11.4. Заштита и очување културног наслеђа (стр. 77).

II ИПАРД програм за Републику Србију за период 2014–2020. године (Сл. гласник РС, бр. 30 од 23. марта 2016, 84 од 20. септембра 2017, 20 од 22. марта 2019, 55 од 2. августа 2019). Усклађеност са:

- реализацијом циља (3) „Допринос одрживом руралном развоју кроз подршку диверсификацији економских активности и јачање LEADER приступа“;
- ИПАРД мером „Спровођење локалних стратегија руралног развоја – LEADER приступ” (квантификовани циљеви: број ЛАГ-ова који послују; становништво које покривају; број предложених малих пројеката);
- ИПАРД мером „Техничка помоћ” (квантификовани циљеви: број промотивних материјала за опште информисање о свим заинтересованим странама; број промотивних кампања; број подржаних активности руралног умрежавања; број потенцијалних подржаних ЛАГ група и сл).

III Национални програм руралног развоја 2018-2020. Усклађеност са стратешким развојним циљем циљем 5 „Ефикасно управљање јавним политикама и унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина“ и подциљем дефинисаним као „Успостављањем локалних партнерстава и креирањем и спровођењем локалних стратегија руралног развоја, доприноси се остварењу концепта одрживог развоја кроз додавање вредности, унапређење руралне економије, побољшање квалитета живота, унапређење и промоцију природног, културног наслеђа, животне средине, подстицање социјалног дијалога руралног становништва и квалитетно управљање локалним ресурсима“ (стр. 38).

IV Програм развоја АП Војводине 2014-2020. Усклађеност ЛСРР са:

- приоритетом 1 „Развој људских ресурса“ и мером 1.4. Образовање сеоског становништва;
- приоритетом 3 „Одрживи привредни раст“ и мерама унутар овог приоритета: 3.5. Повећање запослености кроз развој непољопривредних делатности на селу и 3.6. Смањење незапослености кроз развој и промоцију туризма, посебно у руралним подручјима.

V Стратегија руралног развоја града Сремска Митровица 2014-2020. Усклађеност ЛСРР са:

- специфичним циљем 1.2. Удруживање пољопривредних произвођача ради унапређења пласмана и маркетинга пољопривредних производа, мером 1.2.2. Заједничка промоција и презентација производа са географског подручја, и програмом 1.2.2.2. Визуелизација производа са географског подручја (израда визуелног идентитета пољопривредних производа);
- специфичним циљем 2.1. Развој и диверсификација економских активности на селу, мером 2.1.1. Изградња и афирмација регионалних брендова, заштита географског порекла и аутохтоних производа, афирмација и очување локалне кухиње и програмом 2.1.1.1. Брендирање и заштита географског порекла традиционалних прехранбених производа и пића;
- специфичним циљем 2.2. Развој и промоција туризма, мером 2.2.6. Унапређење туристичког производа и програмом 2.2.6.2. Формирање нових туристичких производа и брендирање.

4. ОПИС ПРОЦЕСА УКЉУЧИВАЊА СВИХ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПРИПРЕМУ ЛСРР

Процес припреме, планирања и израде ЛСРР подразумевао је уважавање LEADER приступа „одоздо према горе“, односно укључивање свих локално утицајних актера, оних који би то могли бити у будућности, а пре свега оних актера који су заинтересовани за локално деловање, сарадњу и „креирање“ бољег стања у руралним срединама. У процесу израде ЛСРР обезбеђена је равноправна заступљеност представника јавног, приватног и цивилног сектора, као и висока укљученост жена.

У изради ЛСРР учествовали су чланови Група за планирање (која има 5 чланова), менаџер ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје, као и тим од 7 чланова (експерата и консултаната).

Имајући у виду неповољне околности везано за ванредно стање уведено у Србији 15.03.2020. године (у циљу спречавања ширења заразе корона вирусом), први састанак Групе за планирање, везан за прелиминарне договоре око израде ЛСРР, одржан је 20. априла 2020. године, у просторијама Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица. На овом састанку, једногласно је одлучено да се због целокупне ситуације у земљи, а у циљу безбедности грађана и чланова Партнерства, састанци Групе за планирање, као и комуникација за заинтересованим страна (фокус групе, радни састанци) при изради ЛСРР, доминантно обављају електронским путем, прецизније путем e-mail комуникације и креираних Упитника. На овом састанку донесене су и следеће одлуке везано за израду ЛСРР:

- ✓ Дефинисане су заинтересоване стране, које према оцени Групе за планирање показују интерес за ангажовање у креирању ЛСРР (Табела 9);
- ✓ Креирани су одговарајући Упитници за потребе анкетирања заинтересованих страна из јавног сектора и сектора јавно-приватног партнерства;
- ✓ Оперативне активности везано за слање Упитника поверене су менаџеру Партнерства;
- ✓ Рок за попуњавање Упитника и достављање председници Групе за планирање (Светлана Поповић) прецизиран је за 15. мај 2020;
- ✓ Договорена су два састанка Групе за планирање са заинтересованим страна: први састанак планиран је за 15.07.2020, а други, који би представљао завршну/јавну конференцију, односно представљање ЛСРР (пре њеног одобравања од стране Групе за планирање) договорен је за 20.08.2020. године;

- ✓ Послови прикупљања и анализе података за социо економску анализу подручја Партнерства, обрада Упитника и израда SWOT анализе подручја Партнерства поверавају се консултантској кући „BEST BRAND FRIENDLY“, Јазак, која ће ангажовати експерте за реализацију ових активности, са роком доставе целокупног документа Групи за планирање до 01.06.2020;

Табела 9. Заинтересоване стране у процесу израде ЈСРР

ИНСТИТУЦИЈА/ОРГАНИЗАЦИЈА/ ФИЗИЧКО ЛИЦЕ	КОНТАКТ ОСОБА
Представници јавног сектора и јавно-приватног партнерства	
Град Сремска Митровица, градоначелник	Владимир Санадер, 064/8894591 gradonacelniksm@gmail.com
Град Сремска Митровица, Градска управа за пољопривреду и заштиту животне средине	Владимир Настовић, 064/8025731 gu11@sremskamitrovica.org.rs
Град Сремска Митровица, Градска управа за образовање, културу и спорт	Илија Недић, 064/4628363 gu9fin@sremskamitrovica.org.rs
Град Сремска Митровица, Градска управа за здравствену и социјалну заштиту	Војислав Мирнић, vojislav.mirnic@sremskamitrovica.org.rs
Град Сремска Митровица, Градска управа за опште и заједничке послове и имовину	Урош Веселиновић, 060/6880321 veselinovicuros88@gmail.com
Општина Шид, Канцеларија за локално економски развој	Бранимирка Риђошић, 062/755821 lokalnirazvojsid@gmail.com
Регионална развојна агенција Срем, Рума	Милан Мирић, 022 470910 office@rrasrem.rs
Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица, Сремска Митровица	Јелена Милованчевић Караулић, 022/610573 j.milovancevic@www.arrsm.rs
Пољопривредна стручна служба Сремска Митровица, Сремска Митровица	Сенка Мишковић, 0648589613 senkamiskovic@yahoo.com
Регионална привредна комора Сремског управног округа	Стана Јевић, 060/5573953 stana.jevic@pks.rs
Туристичка организација Града Сремска Митровица	Бојана Живковић Сантрач, 069/641011 turistorgsm@yahoo.com
Физичка лица: представници цивилног сектора	
Марко Цвијановић - Удружење Рурални центар Сова, Сремска Митровица	064/3062833, markocvijanovic@gmail.com ruralni.centar.sova@gmail.com
Рамази Инаишвили - Удружење „Синергија позитивних енергија“, Сремска Митровица	063/508107 ramazi.sm@gmail.com
Јелена Милошевић - Удружење гљивара „Лисичарка“, Сремска Митровица	061/27-614-60 milosevicjelena.sm@gmail.com
Томислав Костић - Друштво пчелара „Јован Живановић“, Сремска Митровица	060/6183100
Ерић Зоран – „Асоцијација сточара Срема и Мачве“, Сремска Митровица	065/2680114 zoran.eric1960@gmail.com
Лаза Смиљанић - Удружење одгајивача оваца и коза Сирмијум, Лежмиер	064/3130788 smiljanic.farm@gmail.com
Милка Поповић - Удружење жена "Вретено", Кукујевци	022/742-635
Србислава Цветинчанин - Удружење жена „Дика“, Кузмин	022 664946; 064 1299265 mobilija13@gmail.com
Смиља Равић - УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА "ЛАЂАРКУШЕ", Лађарак	064/3883935
Снежана Симеуновић - Удружење жена "Женски свет", Чалма	069/685038 zenskisvet1@gmail.com

Физичка лица: носиоци РПГ који се баве пољопривредном производњом и прерадом пољопривредних производа	
Иван Стојнић, Мартинци Пољопривредник – биљна производња (повртарство)	064/9848030 stojnic.ivan@gmail.com ; pgstojnic@gmail.com
Жилић Александар, Мартинци Пољопривредник (ратарство и млечно говедарство) и прерада на газдинству (Сир „Жилић“)	069/28-58-964; 022/668-482 marija.pl91@gmail.com
Синиша Радосављевић, Дивош Пољопривредник (сточарска производња – козе)	069/3888399
Сретен Тимотијевић, Чалма Пољопривредник (сточарска производња - свиње)	064/1488494
Физичка лица: носиоци РПГ који се баве сеоским туризмом	
Маја Дошен, Манђелос (СТД „Мила“)	064/4265575
Милка Бјелица, Гргуревци (СТД „Етно кућа Мајка Ангелина“)	065/2680394 office@etnokucamajkaangelina.com
Марко Грабић, Лежмир (СТД „Лежмирска капија“)	069/612-987
Ана Давидовић, Манђелос (СТД „Вила Давидовић“)	063/250-236, 063/214-788 posta@vila-davidovic.in.rs
Ђорђе Чавић, Чалма (СТД „Домаћинство Чавић“)	064/296-40-43, domacinstvocavic@gmail.com
Представници приватног сектора (МСПП)	
„ТОП-ПРОДУКТ БОШКО“ ДОО, Дивош (Производња дрвене амбалаже)	Бошко Бачић, 061 2030326 topproduktboskodivos@gmail.com
ПР ПРОИЗВОДЊА ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ОД ДРВЕТА „БРЕЗА-МОНТ-022“, Мартинци	Данијел Мимић, 064/1441820 pilanabreza@gmail.com
Винарија „PROBUS VINEYARDS CCLXXX“, Велики Радинци	Милорад и Маја Милошевић, 063/1066-757
Предузеће за производњу вина „CHICHATEAU“, Шишатовач	Бојан Додевски, shishatovac@yahoo.com
ПР Прерада месних прерађевина „КУЛЕН ВОЈНОВИЋ“, Кузмин	Ненад Војновић, 064/2805218; 063/55-44-07 sasavojnovic@gmail.com
ПР ПРОИЗВОДЊА ОСТАЛЕ ПЛЕТЕНЕ И КУКИЧАНЕ ОДЕЋЕ И ТРГОВИНСКА РАДЊА „ИГЛЕ И ШТРИНГЛЕ“, Мартинци	Биљана Ступар, 060/355-95-23 stuparbiljana31@gmail.com

Извор: Одлука Групе за планирање, интерна документациона база

На првом радном састанку Групе за планирање са заинтересованим странама, који је одржан 15.07.2020. године, учесници су у дискусији сагледали проблеме и потребе подручја и локалног становништва, информације и ставове заинтересованих страна, добијене путем Упитника, као и резултате свеобухватне социо-економске анализе стања територије Партнерства. На основу свега, чланови Групе за планирање су заједнички и усаглашено дефинисали визију развоја подручја Партнерства, стратешки циљ, приоритетне секторске области развоја, као и оперативне циљеве, мере и индикаторе учинка, по секторским областима. На овом састанку, Група за планирање предложила је и Акциони план спровођења ЛСРР, односно презентована је листа приоритетних мини пројеката, чија реализација „води“ остварењу визије и циљева Партнерства, а који се планирају за реализацију у периоду до 2023. године.

Састанак Комисије за одабир приоритетних пројекта одржан је 20.07.2020. године, када је Комисија дефинисала критеријуме, којих ће се придржавати у поступку оцене и одабира приоритетних пројеката за реализацију у наредном периоду.

Завршна конференција Групе за планирање, Комисије за одабир приоритетних пројеката и заинтересованих страна одржана је 20.08.2020 у просторијама Градске куће Сремска Митровица. На овом састанку презентована је ЛСРР, сагледани су коментари и сугестије присутних, и укључени у Стратегију они коментари које је Група за планирање оценила релевантним (Слика 21).

Израда ЛСРР завршена је потписивањем Изјаве о одобравању ЛСРР од стране Групе за планирање ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје (потписана Изјава дата је као Прилог Стратегији), чиме је потврђено да

је ЛСРР израђена у складу са обавезним елементима и препорукама за израду Локалне стратегије руралног развоја, прописаним посебним прописом МПШВ.

Већи број састанака Групе за планирање и заинтересованих страна на терену био је умногоме ограничен ситуацијом коју је у земљи изазвао корона вирус, као и чињеницом да је на територији Града Сремска Митровица почев од 13.07. до 17.08. 2020. године на снази било ванредно стање, управо због спречавања даљег ширења епидемије (Одлуке Града Сремска Митровица о увођењу/укидању ванредног стања у Прилогу Стратегије).

Ипак, са циљем да заинтересоване стране буду упознате са формираним ЛАГ-ом, његовим циљевима и сврхом постојања, као и ради анимирања локалног становништва да узме учешће у изради ЛСРР, менаџер Партнерства је штампао и дистрибуирало летак Партнерства (Слика 22), промотивни материјал (Слика 23), а путем локалних медија промовисао је Партнерство, као и завршну конференцију поводом израде ЛСРР (Слика 24). Под слоганом „Дијалогом до одрживих руралних политика“, израда ЛСРР промовисана је и путем следећих web портала:

Слика 21. Представљање ЛСРР – завршна конференција

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје.

- Web portal "SIRMIUMINFO", линк: <https://www.sirmiuminfo.rs/vesti/2020/08/dijalogom-do-odrzivih-ruralnih-politika/>;
- "SREMSKOMITROVAČKI PORTAL", линк: <https://mitrovica.info/dijalogom-do-odrzivih-ruralnih-politika/>;
- Web portal "OZON MEDIA", линк: <http://www.ozon.rs/vesti/2020/dijalogom-do-odrzivih-ruralnih-politika/>.

Слика 22 Летак ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

Слика 23. Промотивни материјал штампан у процесу израде ЛСРР

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје

Партнерство је отвореног приступа за све оне који „налазе“ свој интерес да учествују у развоју локалног руралног подручја и који су заинтересовани да својим знањем, идејама и

Слика 24. Представљање Партнерства у Сремским новинама, број 3103 од 19.08.2020

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје

иновацијама допринесу да локална рурална заједница буде боље место за живот и рад.

5. АКЦИОНИ ПЛАН СПРОВОЂЕЊА ЛСРР: ПРЕГЛЕД ПРИОРИТЕТНИХ МИНИ ПРОЈЕКТА ДО 2023. ГОДИНЕ

ПРОЈЕКАТ 1: БРЕНДИРАЊЕ КОРПЕ ЛОКАЛНИХ ПРОИЗВОДА

Бр.	Елементи пројекта	Опис
1.	Тема/област	1. ПОЉОПРИВРЕДА И ПРЕРАДА ПОЉОПРИВРЕДНИ ПРОИЗВОДА НА ГАЗДИНСТВУ 2. ТУРИСТИЧКА ПОНУДА
2.	Оперативни циљеви	1.1. Унапређење тржишне позиције пољопривредних газдинстава 1.2. Развој свих облика руралног туризма (етно, еко, гастро, вински, верски, манифестациони)
3.	Назив пројекта	Брендирање корпе локалних производа
4.	Циљ пројекта	Обједињавање понуде пољопривредних, прерађених, занатских и традиционалних производа Подручја са понудом сеоског туризма, заједничка промоција и унапређење пласмана пољопривредне и туристичке понуде територије Партнерства
5.	Време реализације	2021 - 2023.
6.	Потенцијални корисници	РПГ, РПГ која се баве сеоским туризмом, предузетници, занатске радње, винари и занатске пиваре на територији Партнерства
7.	Вредност пројекта	1.255.000,00 РСД
8.	Потенцијални извори финансирања	– МПШВ ; – Град Сремска Митровица, Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица; – Покрајинска влада; – Сопствена средства;
9.	Пројектне активности	– Анализа стања: селекција пољопривредних производа, прерађених пољопривредних производа, традиционалних и занатских производа произвођача на подручју Партнерства; – Формирање обједињене понуде Партнерства умрежавањем пољопривредних произвођача и произвођача занатских производа и креирањем понуде у виду „Корпе локалних производа“; – Брендирање „Корпе локалних производа“ као градског сувенира и корпоративног поклона; – Подршка промоцији и заједничком пласману производа из „Корпе локалних производа“ кроз: (а) активности дигиталног маркетинга; (б) презентацију производа на сајмовима и манифестацијама, уз подршку туристичких организација; (в) дипломатске и корпоративне активности (корпоративни поклон и градски сувенир); (г) понуду руралног туризма.
10.	Показатељи учинка реализованог пројекта	– Број умрежених локалних актера; – Број производа који чине обједињену понуду подручја Партнерства; – Креиран бренд заједничке понуде подручја Партнерства; – Број реализованих маркетиншких активности;

ПРОЈЕКАТ 2: ПОСТАВЉАЊЕ ТУРИСТИЧКЕ СИГНАЛИЗАЦИЈЕ

Бр.	Елементи пројекта	Опис
1.	Тема/област	2. ТУРИСТИЧКА ПОНУДА
2.	Оперативни циљеви	2.1.Развој свих облика руралног туризма (етно, еко, гастро, вински, верски, манифестациони)
3.	Назив пројекта	Постављање туристичке сигнализације за потребе промоције пољопривредне и туристичке промоције територије Партнерства
4.	Циљ пројекта	Обезбеђење видљивости пољопривредне и туристичке понуде на територији Партнерства
5.	Време реализације	2021 – 2023.
6.	Потенцијални корисници	РПГ, РПГ која се баве сеоским туризмом, предузетници, занатске радње, винари и занатске пиваре на територији Партнерства
7.	Вредност пројекта	1.255.000,00 РСД
8.	Потенцијални извори финансирања	– МПШВ ; – Град Сремска Митровица, Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица; – Покрајинска влада; – Сопствена средства;
9.	Пројектне активности	– Анализа стања: мапирање и селекција субјеката; – Израда пројектне документације; – Добијање потребних дозвола за постављање сигнализације; – Постављање браон туристичких табли за све субјекте у области пољопривреде, занатства, предузетништва и сеоског туризма
10.	Показатељи учинка реализованог пројекта	– Број постављених туристичких табли; – Број корисника резултата пројекта.

ПРОЈЕКАТ 3: ТРАНСФЕР ЗНАЊА И ЈАЧАЊЕ ЕКОЛОШКЕ СВЕСТИ

Бр.	Елементи пројекта	Опис
1.	Тема/област	3. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА
2.	Оперативни циљеви	3.1. Јачање социјалног капитала и знања у локалној заједници
3.	Назив пројекта	Трансфер знања и јачање еколошке свести: за иновативну и одрживу руралну заједницу
4.	Циљ пројекта	Организовање едукативних активности у циљу развоја људског и социјалног капитала у заједници, јачање еколошке свести и сл.
5.	Време реализације	2021 – 2023.
6.	Потенцијални корисници	РПГ, РПГ која се баве сеоским туризмом, предузетници, занатске радње, винари и занатске пиваре на територији Партнерства
7.	Вредност пројекта	1.250.000,00
8.	Потенцијални извори финансирања	– МПШВ ; – Град Сремска Митровица, Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица; – Покрајинска влада; – Сопствена средства;
9.	Пројектне активности	– Идентификовање приоритетних тема едукација, – Организовање радионица; – Ангажовање експерата;
10.	Показатељи учинка реализованог пројекта	– Број одржаних едукација; – Број учесника едукација (листе присутних); – Прилагођеност тема потребама корисника (оцена учесника).

На основу детаљно сагледане SWOT матрице социо-економског стања територије Подручја, идентификованих проблема, потреба и тежњи руралног становништва подручја - заинтересованих страна (добитених путем Упитника и дијалогом на састанку одржаном 15.07.2020. године), Група за планирање је усаглашено формулисала Акциони план спровођења ЛСРР до 2023. године, у облику предлога мини пројекта по приоритетним секторима, чија реализација „води“ реализацији визије и стратешког циља Партнерства Сремско Фрушкогорје.

У питању су пројекти који доприносе развоју социјалног капитала на Подручју, повезивању пласмана традиционалних пољопривредно-прехрамбених и занатских производа са туристичком понудом подручја Партнерства, брендирању и промоцији локалних производа и свеукупне локалне понуде производа и услуга.

6. ЉУДСКИ И ФИНАНСИЈСКИ КАПАЦИТЕТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛСРР

Иницијатива за формирање ЛАГ-а покренута је са локалног нивоа, од стране представника цивилног сектора и Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица. Подршку формирању ЛАГ-а дали су и представници јавног, као и два представника приватног сектора. Основни подаци о Партнерству дати су у Табели 10.

Табела 10. Основни подаци о Партнерству Сремско Фрушкогорје

Назив	Партнерство за територијални рурални развој "Локална акциона група - Сремско Фрушкогорје" Скр. „ЛАГ - Сремско Фрушкогорје“
Адреса седишта Партнерства	Улица Николе Радочића 86, Кузмин, Сремска Митровица; Сремска област (НСТЈ 3), Регион Војводине (НСТЈ 2), Република Србија
Датум регистрације у АПР	20.08.2019.
Правни статус	Добровољно, нестраначко, непрофитно удружење грађана
Матични број	28286554
Број и називи укључених ЈЛС	2 (два): град Сремска Митровица и општина Шид
Број укључених насељених места	18 (осамнаест)
Називи укључених насељених места	Град Сремска Митровица: (1) Бешеновачки Прњавор, (2) Бешеново, (3) Босут- терен..подземне воде, (4) Велики Радинци, (5) Гргуревци, (6) Дивош, (7) Кузмин, (8) Лаћарак, (9) Лежимир, (10) Манђелос, (11) Мартинци, (12) Сремска Рача, (13) Стара Бингула, (14) Чалма, (15) Шишатовач и (16) Шуљам. Општина Шид: (1) Бингула и (2) Кукујевци
Број становника ЛАГ-а (2011)	30.264
Површина ЛАГ-а (km ² /ха)	576,71 км ² (57.671 ха)

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје, интерна документациона база.

Партнерство има својство правног лица и регистрован је у АПР као удружење грађана (добровољно, нестраначко, непрофитно) у августу 2019. године.

Људски капацитети. Образовање, искуство у руковођењу пројектима, показане иницијативе и мотивације за рад и реализацију пројеката, како чланова, тако и менаџера Партнерства, пружају основу за успешну реализацију ЛСРР. Партнерство чини 9 физичких лица оснивача, који су уједно и чланови Скупштине и УО, од којих су по два (2) члана представници јавног, односно приватног сектора, а пет (5) цивилног сектора. Више о људским ресурсима Партнерства видети у Табели 11.

Табела 11. Оснивачи и чланови Партнерства Сремско Фрушкогорје

Ред. број	Име и презиме	Место пребивалишта	Пол (М/Ж)	Члан представља	Сектор/улога у Партнерству
1.	Стеван Савчић	Кузмин, Сремска Митровица	М	Удружење одгајивача свиња "ГРАНИЧАР", Кузмин (Сремска Митровица)	Цивилни сектор Члан Скупштине и УО
2.	Горан Жилић	Мартинци, Сремска Митровица	М	Удружење "Омладински клуб Мартинци", Мартинци (Сремска Митровица)	Цивилни сектор Члан Скупштине, УО, Групе за планирање и Комисије за одабир приоритетних пројеката
3.	Драгољуб Лакетић	Бешеново, Сремска Митровица	М	Удружење воћара и виноградар "Фрушкогорски грозд", Бешеново (Сремска Митровица)	Цивилни сектор Члан Скупштине и УО
4.	Светлана Смиљанић	Лежмир, Сремска Митровица	Ж	Удружење жена Споменак Лежмир, Лежмир (Сремска Митровица)	Цивилни сектор Члан Скупштине, УО, Групе за планирање и Комисије за одабир приоритетних пројеката
5.	Снежана Јелачић	Бингула, Шид	Ж	Удружење жена "Бингулке" Бингула (Шид)	Цивилни сектор Члан Скупштине, УО, Групе за планирање и Комисије за одабир приоритетних пројеката
6.	Марина Максимовић	Сремска Митровица	Ж	Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица доо Сремска Митровица	Јавни сектор Члан Скупштине и УО
7.	Светлана Поповић	Велики Радинци, Сремска Митровица	Ж	Туристичка организација Града Сремска Митровица	Јавни сектор Члан Скупштине, УО, председница Групе за планирање и Комисије за одабир приоритетних пројеката
8.	Маријана Тодошковић	Кузмин, Сремска Митровица	Ж	ПР ПРЕРАДА МЕСА ТОДОШКОВИЋ, Кузмин (Сремска Митровица)	Приватни сектор Члан Скупштине, УО, Групе за планирање и Комисије за одабир приоритетних пројеката
9.	Миленко Јовановић	Лаћарак, Сремска Митровица	М	ПР РАДЊА ЗА ПРОИЗВОДЊУ МЕСНИХ ПРЕРАЂЕВИНА BUT&CO, Лаћарак (Сремска Митровица)	Приватни сектор Члан Скупштине и УО

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје.

Организациона структура Партнерства дефинисана је статутом и чине је следећи органи: Скупштина, Управни одбор (скр. УО), Група за планирање и Комисија за одабир приоритетних пројеката.

Скупштину чине сви оснивачи и чланови Партнерства, укупно њих 9. Чланови Скупштине надлежни су за доношење плана и програма рада Партнерства, праћење остваривања плана рада и остварених финансијских резултата Партнерства, статусне промене и слично.

Управни одбор, као извршни орган Партнерства, надлежан је за доношење одлука ради реализације ЛСРР и редовног обављања делатности Партнерства. УО осигурава разноликост узраста и родну равноправност. Чине га 9 чланова (које бира и опозива Скупштина), од којих су 2 члана представници приватног сектора, 2 члана су представници јавног сектора, а 5 чланова цивилног сектора. Структура чланства у УО дата је у Табели 12. Економски партнери (приватни сектор), као и представници цивилног сектора чине више од 50% партнерства (тачније 77,8%), представници јавног сектора чине преко 20% партнерства (тачније 22,2%), жена је 5 од укупно 9 чланова, а чланова млађих од 40 година је троје, чиме је осигурана разноликост узраста и родна равноправност УО и испоштовани основни принципи *LEADER* приступа.

Табела 12. Структура чланова УО ЛАГ-а Сремско Фрушкогорје

Број чланова Управног одбора (УО)	9 (девет)
Број и заступљеност представника цивилног и приватног сектора у УО	7 (77,8%)
Број и заступљеност представника јавног сектора у УО	2 (22,2%)
Број и заступљеност жена чланица УО	5 (55,6%)
Број и заступљеност чланова УО млађих од 40 година	3 (33,3%)

Извор: ЛАГ – Сремско Фрушкогорје

Група за планирање је оперативно тело Партнерства, орган који одобрава ЛСРР и потврђује да је израђена у складу са Правилником о подстицајима за подршку програмима који се односе на припрему и спровођење локалних стратегија руралног развоја („Сл. гласник РС, бр. 3/2019“). Овај орган чини укупно 5 чланова, од којих је по један члан представник јавног, односно приватног сектора, а три члана су представници цивилног сектора.

Комисија за одабир приоритетних пројеката је оперативно тело Партнерства, задужено за избор приоритетних пројеката којима се остварују циљеви ЛСРР. Комисију чини такође 5 чланова, од којих су три (3) члана представници цивилног сектора и по један члан представљају јавни, односно приватни сектор.

Процес имплементације ЛСРР. Након што Група за планирање буде одобрила ЛСРР, као најважнији плански и развојни документ, Партнерство ће почети са имплементацијом исте, након одабира приоритетних пројеката за реализацију од стране Комисије за одабир приоритетних пројеката Партнерства и обезбеђења потребних финансијских извора за реализацију пројектних активности. Опис критеријума за избор приоритетних пројеката на нивоу Партнерства дати су у тачки 3. Комисија листу прослеђује УО и менаџеру Партнерства, који даље планирају реализацију пројеката.

У Табели 13 дефинише се одговорности чланова Партнерства и менаџера у реализацији ЛСРР и редовном функционисању Партнерства.

Табела 13. Расподела одговорности чланова Партнерства у реализацији ЛСРР и редовном функционисању Партнерства

Активности/улоге	Одговорно тело Партнерства / Менаџер
Планирање рада и развоја Партнерства	Скупштина
Административне и оперативне активности у вези припреме ЛСРР	Менаџер
Прикупљање и припрема пројектних предлога за реализацију ЛСРР	Менаџер Група за планирање
Одобравање ЛСРР	Група за планирање
Одабир приоритетних пројеката за реализацију	Комисија за одабир приоритетних пројеката
Одлуке у вези реализације ЛСРР и редовног рада Партнерства	Управни одбор
Административне и оперативне активности у вези са применом ЛСРР (реализацијом приоритетних пројеката) и редовним функционисањем Партнерства	Менаџер
Промоција и анимација корисника у вези реализације мини пројеката датих ЛСРР	Менаџер
Управљање јавним средствима и доношење финансијских одлука везаних за реализацију ЛСРР и редовно функционисање Партнерства	Управни одбор Председник Управног одбора
Активности сарадње и удруживања у савезе и друге асоцијације	Менаџер Управни одбор Скупштина
Праћење редовног рада Партнерства и реализације ЛСРР	Скупштина
Праћење финансијског плана имплементације приоритетних пројеката и рада Партнерства	Скупштина

Извор: ЛАГ - Сремско Фрушкогорје

Кључну улогу у административним и оперативним активностима везано за имплементацију ЛСРР имаће менаџер Партнерства. Он ће прикупљати и припремати пројектне предлоге за реализацију (у процесу консултације са свим члановима Партнерства, посебно са Групом за планирање, као и са заинтересованим странама), и истовремено ће обављати промоцију и анимирање локалног становништва у вези са реализацијом пројеката.

Менаџер Партнерства (Петар Самарџић) је дипломирани економиста (Економски факултет Суботица, Универзитет Нови Сад), са четворогодишњим искуством у руковођењу Агенцијом за рурални развој Града Сремска Митровица (директор Агенције од 2016. године) и вишегодишњим искуством у управљању и реализацији пројеката у области локалног руралног развоја.

План праћења/евалуације реализације ЛСРР. Праћење редовног рада Партнерства и реализације ЛСРР, као и финансијског плана имплементације приоритетних пројеката и рада Партнерства је у ингеренцији Скупштине Партнерства, коју ће о овим питањима извештавати Управни одбор, односно менаџер Партнерства. Учесталост праћења/евалуације је годишња. Као индикатори за евалуацију и мерење учинка спровођења ЛСРР и приоритетних пројеката дефинишу се:

- ✓ Број реализованих пројекта;
- ✓ Вредност реализованих пројеката;
- ✓ Број укључених и умрежених чланица током реализације пројекта;
- ✓ Број директних корисника резултата пројекта;
- ✓ Социо економска побољшања на територији Партнерства.

Податке за евалуацију реализације ЛСРР и приоритетних пројеката прикупљаће менаџер Партнерства на основу документационе базе Партнерства, статистичких извора (РЗС), документационе базе ЈЛС за индикаторе који се прате на нивоу ЈЛС. Учесталост прикупљања годишња, односно по реализацији пројектних активности.

Финансијски капацитети за реализацију ЛСРР. За реализацију првих приоритетних мини пројеката, Партнерство ће поднети захтев за одобравање права на подстицај ресорном министарству (МПШВ), а истовремено настојаће да финансијску подршку, кроз суфинансирање, обезбеди и из других извора. Потенцијални извори средстава за финансирање реализације ЛСРР, поред МПШВ, јесу:

- Град Сремска Митровица, Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица;
- Покрајински фондови (одговарајући секретаријати);
- Сопствена средства и други приходи (нпр. чланарине, донације, подршка регионалних развојних агенција, различитих домаћих и међународних фондова и сл.).

Финансијске одлуке везане за реализацију ЛСРР доносе чланови УО, односно председник УО. Председница Управног одбора, која заступа Партнерство у правном

промету, има право и дужности финансијског налогодавца (потписује сва финансијска и новчана документа у име Партнерства) и главну одговорност у управљању јавним средствима Партнерства. Председница УО представља јавни сектор, тачније Агенцију за рурални развој Града Сремска Митровица и дипломирани је инжењер пољопривреде са вишегодишњим искуством у планирању и руковођењу локалним руралним развојем (7 година искуства као заменица директора Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица).

Искуство менаџера и чланова Партнерства у руковођењу и реализацији пројеката у периоду 2018-2020. година.

ПРОЈЕКТИ ФИНАНСИРАНИ ЕУ И МЕЂУНАРОДНИМ СРЕДСТВИМА:

1. **Петар Самарцић - менаџер Партнерства. Пројекат „Корпа сремских традиционалних производа“.** Донатор: UNDP – пројекат „*Aid for Trade: Support to Productive Capacities in the Agro-industrial Sector in Serbia*”, финансиран од стране Руске Федерације. Циљ пројекта јесте подршка развоју руралне економије на територији Града Сремска Митровица кроз мобилисање локалних произвођача пољопривредно-прехрамбених и занатских производа и субјеката који се баве сеоским туризмом. Поред едукативног дела у овој области, пројектом је формирана корпа локалних производа (на чијем брендирању је потребно даље радити), која се може набавити као корпоративни поклон и градски сувенир, а домаћи и страни туристи корпу или поједине производе из ње могу да набаве и код локалних сеоских туристичких домаћинстава. Укупна вредност пројекта је 21.250,00 USD од чега је износ кофинансирања од стране UNDP-а 19.050,00 USD. Пројекат је реализован од децембра 2018. године до јула 2019. Улога на пројекту: пројектни координатор;
2. **Петар Самарцић - менаџер Партнерства. Пројекат „Територијална партнерства развојна шанса за све“ .** Пројекат су реализовали Удружења Срем Филм и Зелена Засавица, као мини грант у оквиру ALTER пројекта подржаног од стране ЕУ. Кроз пројекат је снимљен филм кратке форме у којима су објашњени појмови ЛАГ и LEADER – идеја, начини и разлози за оснивање територијалних партнерстава, као и њихови бенефити. Одржано је 20 радионица са представницима: јавног, приватног и цивилног сектора, физичким лицима (носиоцима РПП), Међуопштинске радне групе за туризам, и представницима Мреже за рурални развој. Пројекат је реализован 2018. године. Улога на пројекту: пројектни координатор;
3. **Марина Максимовић, заступник Партнерства (представник Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица). Пројекат „Корпа сремских традиционалних производа“.** Пројекат је описан у тачки 1. Улога на пројекту: пројектни асистент;
4. **Миленко Јовановић, члан Партнерства – представник „MILENKO JOVANOVIĆ PR RADNJA ZA PROIZVODNJU MESNIH PRERAĐEVINA BUT&CO LAĆARAK“, Лаћарак (приватни сектор). Пројекат Aid for trade - ПОДРШКА ПРОИЗВОДНИМ КАПАЦИТЕТИМА У АГРО-ИНДУСТРИЈСКОМ СЕКТОРУ У СРБИЈИ.** Донатор: UNDP-финансира Руска Федерација Буџет: \$1,5 милиона. Главни партнер: Влада Републике Србије, Кабинет Председника Владе; МПШВ и WTO. ЦИЉ: Јачање производних капацитета и унапређење конкурентности пољопривредних произвођача, посебно из руралних области Србије, повећање обима трговине и остваривања прихода у руралним областима. Резултати: пружена подршка за промоцију 15 компанија из Србије на Светском сајму хране и на сајму PRODEXPO Москва; укупна вредност нових договорених извозних уговора: 29 милиона евра; основан први Клуб пољопривредника у оквиру МПШВ, ради омогућавања и јачања дијалога између произвођача, прерађивача и

Владе; четири предложене регулаторне интервенције усвојене од стране МПШВ; 200 представника задруга и удружења пољопривредника унапредило своје вештине руковођења; 251 пољопривредних произвођача и прерађивача унапредило знање и вештине за повећање извоза; 12 компанија је добило међународно признате сертификате за своје производе (**RPMP "BUT&CO"**); 8 компанија је добило модеран дизајн амбалаже и својих производа како би били препознатљивији на тржишту. Координатор пројекта: Миленко Јовановић, члан Партнерства;

5. **Светлана Поповић, председница Групе за планирање (представник ТО Града Сремска Митровица). Пројекат C via C - Connecting citizens and towns Via Culture for inclusive growth.** Submission number: 606313-CITIZ-1-2018-2-HR-CITIZ-TT. Повезивање грађана и градова путем културе за укључиви раст – одобрен за суфинансирање од ЕУ кроз прогам Европа за грађане, мера 2.1. „братимљење градова.“ Вредност ЕУ суфинансирања је 20.160,00 EUR. Носилац пројекта је Пучко отворено училиште Вараждин (ПОУ Вараждин), партнери: Људска универза Ормож (ЈУО) из Орможа, Словеније; Људска универза Птуј (ЈУП) из Птуја, Словеније; Мураменти Немзетисеги Терјлетфејлесзтеси Тарсулас из Тотсзердахелу, из Мађарске; Туристичка организација Града Сремска Митровица из Сремска Митровице, Србије. Период реализације пројектних активности: 01.01.2019. до 01.05.2019. Улога на пројекту: пројектни асистент (партнер);
6. **Светлана Поповић, председница Групе за планирање (представник ТО Града Сремска Митровица). Пројекат „Стварање активног грађанства у Европи“ – GET2IT.** Ref. br. - 615194-CITIZ-1-2019-2-HR-CITIZ-NT. Пројекту „Get 2 It“ су додељена бесповратна средства у вредности од 100.800,00 EUR од ЕУ преко програма Европа за грађане – Мера 2.2. Мрежа градова. Носилац пројекта је Пучко отворено училиште Вараждин – ПОУ Вараждин, Партнерство на пројекту обухвата 5 европских земаља (Хрватска, Србија, Словенија, Италија и Република Чешка). Туристичка организација је учествовала у реализацији пројекта као један од партнера (Србија). Циљ пројекта: стварање транснационалне мреже градова која се фокусира на побољшање ангажовања грађана у локалним акцијама заснованим на принципима волонтеризма и солидарности. Период трајања: почетак март 2020 - завршетак 31. март 2021. Улога на пројекту: стручни сарадник (партнер);
7. **Светлана Поповић, председница Групе за планирање (представник ТО Града Сремска Митровица). Пројекат АДРИЛИНК (ADRILINK) - Интерпретацијска мрежа јадранског предела у оквиру Другог позива за предлоге пројеката Interreg V - 5 Јадранско-јонског АДРИОН Програма 2014-2020.** Општи циљ пројекта АДРИЛИНК је да промовише Пејзажни туризам у Јадранској регији кроз стварање мреже Интерпретацијских центара предела, који су конципирани као кључне тачке одабраних тематских стаза и рута, дигитално повезаних кроз ICT платформу, која омогућава интегрисано управљање туристичких услугама и подстиче иновативна решења. Конзорцијум партнера се састоји од 11 партнера из 7 земаља: Италија, Грчка, Албанија, Србија, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија, који предводи Водећи партнер из Италије- општина Јеси. Трајање пројекта: 30 месеци (фебруар 2020-август 2022). Укупан износ пројекат је 2.409.446,70 EUR, од чега је 199.348,00 EUR алоцирано на ТО Града Сремска Митровица. Улога на пројекту: стручни сарадник (партнер);

ПРОЈЕКТИ ФИНАНСИРАНИ СРЕДСТВИМА ДРЖАВНОГ БУЏЕТА/БУЏЕТА АП И/ИЛИ БУЏЕТА ЈЛС:

1. **Петар Самарцић - менаџер Партнерства. Пројекат АГРОСИРМ – Сремски пољопривредни сајам 2018.** Носилац Пројекта: Град Сремска Митровица, КПЗ Сремска Митровица, Коњички клуб “Срем”, Регионална привредна комора Сремског управног округа, ТО Града Сремска Митровица и Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица. Сајам је одржан од 12. до 13. октобра 2018. године на Хиподрому у Сремској Митровици. Донатор: МПШВ. Улога на пројекту: координатор;

2. **Петар Самарцић - менаџер Партнерства. Пројекат АГРОСИРМ – Сремски пољопривредни сајам 2019.** Носилац Пројекта: Град Сремска Митровица, ПКС Регионална привредна комора Сремског управног округа, ПЈ „Дубрава“ КПЗ Сремска Митровица, Коњички клуб „Срем“, Удружење Рурални центар СОВА из Сремске Митровице, Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица, ТО Града Сремска Митровица и ЈКП „Комуналије“ Сремска Митровица. Сајам је одржан од 8. до 9. јуна 2019. године, на Хиподрому у Сремској Митровици. Донатор: МПШВ и Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство. На Сајму је, између осталог, презентована гастрономско туристичка понуда (излагачи пољопривредно прехранбених производа, произвођачи сувомеснатих производа, козјег и крављег сира, слатко слане зимнице, ракије, вина, као и етно домаћинства и произвођачи занатских производа – рукотворине, сувенири, домаћа радиност). У оквиру гастро туристичког блока премијерно је представљена и „Корпа сремских традиционалних производа“, коју чине локални пољопривредно прехранбени и занатски производи. Улога на пројекту: координатор;
3. **Петар Самарцић - менаџер Партнерства. Пројекат "ПЕТ није смеће"** Носилац пројекта: Удружење Рурални центар Сова, Сремска Митровица Тема: Еколошко предузетништво - циркуларна економија. Спровођење акција сакупљања, разврставања, пресовања ПЕТ амбалаже и допринос економском оснаживању теже запошљивих категорија локалног становништва Донатор: Министарство заштите животне средине Републике Србије. Вредност пројекта: 1.186.000,00 динара. Време реализације: 2020. година. Улога на пројекту: асистент;
4. **Петар Самарцић - менаџер Партнерства. Пројекат успостављања механизма за прикупљање амбалажног отпада из сеоских домаћинстава.** Носилац пројекта: Град Сремска Митровица – Градска управа за пољопривреду и заштиту животне средине (организатори „Пољопривредна стручна служба“ Сремска Митровица и Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица) Тема: Адекватно збрињавање пестицидног отпада на територији Града Сремска Митровица (набавка возила за прикупљање пестицидног отпада, изградња и опремање привременог складишта пестицидног отпада, едукације на тему значаја и позитивних ефеката адекватног збрињавања пестицидног отпада) Донатор: Министарство заштите животне средине Републике Србије. Вредност пројекта: 2.001.948,00 динара. Време реализације: 2020. година. Улога на пројекту: координатор;
5. **Петар Самарцић - менаџер Партнерства. Пројекат Управљање пестицидним амбалажним отпадом на нивоу Срема.** Носилац пројекта: Удружење Рурални центар Сова, Сремска Митровица (Пројектни партнери: Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица и „Пољопривредна стручна служба“ Сремска Митровица). Тема: Промотивна кампања акције сакупљања и збрињавање амбалажног отпада који настаје након употребе средстава за заштиту биља (израда кратког промо филма и инфо летака). Циљ Пројекта: Унапређење заштите животне средине Срема, кроз успостављања система управљање амбалажним отпадом у пољопривреди. Донатор: МПШВ Републике Србије. Вредност пројекта: 400.000,00 динара. Време реализације: 2020. година. Улога на пројекту: координатор;
6. **Марина Максимовић, заступник Партнерства (представник Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица).** Пројекат АГРОСИРМ – Сремски пољопривредни сајам 2018. Описано у тачки 1. Улога на пројекту: пројектни асистент;
7. **Марина Максимовић, заступник Партнерства (представник Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица).** Пројекат АГРОСИРМ – Сремски пољопривредни сајам 2019. Описано у тачки 2. Улога на пројекту: пројектни асистент;
8. **Светлана Поповић, председница Групе за планирање (представник ТО Града Сремска Митровица).** Пројекат: Фестивал „Царски Сирмијум град легенди“ 2017/2018 /2019 и 2020. Основан је 2017. године, одржава се последњег викенда у августу месецу и траје три дана оживљавајући древну престоницу римског царства, представама, обичајима, дефлеома, архаеорумом, радионицама , сувенирима... Фестивал је подржан

кроз суфинансирање, од стране Министарства трговине, туризма и телекомуникација, износом од 500.000,00 РСД. Улога на пројекту: пројектни координатор.

7. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛСРР ДО 2023. ГОДИНЕ

Финансијски план садржи: преглед планираних трошкова реализације ЛСРР и редовног рада Партнерства (Табела 14); план потенцијалних извора финансирања реализације ЛСРР и редовног рада Партнерства (Табела 15) и финансијски план реализације ЛСРР по мини пројектима (Табеле 16-18).

Табела 14. Планирани трошкови реализације ЛСРР и редовног рада Партнерства до 2023., у РСД

РЕД. БР.	АКТИВНОСТИ	Године/период			
		2021	2022	2023	2021-2023
А. АДМИНИСТРАТИВНИ И ТЕКУЋИ ТРОШКОВИ РАДА ПАРТНЕРСТВА					
A/1	Трошкови превоза	15.000,00	15.000,00	15.000,00	45.000,00
A/2	Плата менаџера Партнерства	100.000,00	100.000,00	100.000,00	300.000,00
A/3	Канцеларијски материјал	45.000,00	45.000,00	40.000,00	130.000,00
A/4	Рачунарска опрема	100.000,00	100.000,00	100.000,00	300.000,00
A/5	Трошкови анимирања и промоције	50.000,00	50.000,00	50.000,00	150.000,00
A/6	Услуге књиговодствене агенције	25.000,00	25.000,00	25.000,00	75.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ А		335.000,00	335.000,00	330.000,00	1.000.000,00
Б. ТРОШКОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТНИХ АКТИВНОСТИ ПАРТНЕРСТВА					
Б/1	Трошкови превоза	50.000,00	50.000,00	50.000,00	150.000,00
Б/2	Трошкови ангажовања координатора пројекта	60.000,00	60.000,00	60.000,00	180.000,00
Б/3	Трошкови хонорара стручних сарадника	110.000,00	110.000,00	110.000,00	330.000,00
Б/4	Трошкови анимације	50.000,00	50.000,00	50.000,00	150.000,00
Б/5	Трошкови промоције	50.000,00	50.000,00	50.000,00	150.000,00
Б/6	Трошкови реализације других пројектних активности	600.000,00	600.000,00	600.000,00	1.800.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ Б		920.000,00	920.000,00	920.000,00	2.760.000,00
УКУПНО БУЏЕТ		1.255.000,00	1.255.000,00	1.250.000,00	3.760.000,00

(АКТИВНОСТ А+АКТИВНОСТ Б)				
---------------------------	--	--	--	--

Табела 15. План потенцијалних извора финансирања реализације ЛСРР и редовног рада Партнерства до 2023. године

РЕД БР.	АКТИВНОСТИ	Године/период			
		2021	2022	2023	2021-2023
1.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управа за аграрна плаћања	600.000,00	600.000,00	600.000,00	1.800.000,00
2.	Град Сремска Митровица, Агенција за рурални развој Града Сремска Митровица	400.000,00	400.000,00	400.000,00	1.200.000,00
3.	Покрајинска влада	235.000,00	235.000,00	230.000,00	700.000,00
4.	Сопствена средства Партнерства	20.000,00	20.000,00	20.000,00	60.000,00
УКУПНО БУЏЕТ		1.255.000,00	1.255.000,00	1.250.000,00	3.760.000,00

Одговорности и задужења за управљање финансијама чланова Партнерства. Председница Управног одбора, која заступа Партнерство у правном промету, има право и дужности финансијског налогодавца (потписује сва финансијска и новчана документа у име Партнерства) и главну одговорност у управљању јавним средствима Партнерства. Председница УО представља јавни сектор (Агенцију за рурални развој Града Сремска Митровица) и дипломирани је инжењер пољопривреде са вишегодишњим искуством у планирању и руковођењу локалним руралним развојем (7 година искуства као заменица директора Агенције за рурални развој Града Сремска Митровица).

Табела 16. Трошкови реализације мини пројекта „Брендирање корпе локалних производа“

РЕД. БР.	АКТИВНОСТИ	ИЗНОС
А. АДМИНИСТРАТИВНИ И ТЕКУЋИ ТРОШКОВИ РАДА ПАРТНЕРСТВА		
А/1	Трошкови превоза	15.000,00
А/2	Плата менаџера Партнерства	100.000,00
А/3	Канцеларијски материјал	45.000,00
А/4	Рачунарска опрема	100.000,00
А/5	Трошкови анимирања и промоције	50.000,00
А/6	Услуге књиговодствене агенције	25.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ А		335.000,00
Б. ТРОШКОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТНИХ АКТИВНОСТИ		
Б/1	Трошкови превоза	50.000,00
Б/2	Трошкови ангажовања координатора пројекта	60.000,00
Б/3	Трошкови хонорара стручних сарадника	110.000,00
Б/4	Трошкови анимације	50.000,00
Б/5	Трошкови промоције	50.000,00

Б/3	Остали општи трошкови и специјализоване услуге	600.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ Б		920.000,00
УКУПНО БУЏЕТ ЛСРР (АКТИВНОСТ А + АКТИВНОСТ Б)		1.255.000,00

Табела 17. Трошкови реализације мини пројекта „Постављање туристичке сигнализације“

РЕД. БР.	АКТИВНОСТИ	ИЗНОС
А. АДМИНИСТРАТИВНИ И ТЕКУЋИ ТРОШКОВИ РАДА ПАРТНЕРСТВА		
А/1	Трошкови превоза	15.000,00
А/2	Плата менаџера Партнерства	100.000,00
А/3	Канцеларијски материјал	45.000,00
А/4	Рачунарска опрема	100.000,00
А/5	Трошкови анимирања и промоције	50.000,00
А/6	Услуге књиговодствене агенције	25.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ А		335.000,00
Б. ТРОШКОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТНИХ АКТИВНОСТИ		
Б/1	Трошкови превоза	50.000,00
Б/2	Трошкови ангажовања координатора пројекта	60.000,00
Б/3	Трошкови хонорара стручних сарадника	110.000,00
Б/4	Трошкови анимације	50.000,00
Б/5	Трошкови промоције	50.000,00
Б/3	Остали општи трошкови и специјализоване услуге	600.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ Б		920.000,00
УКУПНО БУЏЕТ ЛСРР (АКТИВНОСТ А + АКТИВНОСТ Б)		1.255.000,00

Табела 18. Трошкови реализације мини пројекта „Трансфер знања и јачање еколошке свести - за иновативну и одрживу руралну заједницу“

РЕД. БР.	АКТИВНОСТИ	ИЗНОС
А. АДМИНИСТРАТИВНИ И ТЕКУЋИ ТРОШКОВИ РАДА ПАРТНЕРСТВА		
А/1	Трошкови превоза	15.000,00
А/2	Плата менаџера Партнерства	100.000,00
А/3	Канцеларијски материјал	40.000,00
А/4	Рачунарска опрема	100.000,00
А/5	Трошкови анимирања и промоције	50.000,00
А/6	Услуге књиговодствене агенције	25.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ А		330.000,00
Б. ТРОШКОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТНИХ АКТИВНОСТИ		
Б/1	Трошкови превоза	50.000,00
Б/2	Трошкови ангажовања координатора пројекта	60.000,00
Б/3	Трошкови хонорара стручних сарадника на реализацији пројекта	110.000,00
Б/4	Трошкови анимације	50.000,00
Б/5	Трошкови промоције	50.000,00
Б/3	Остали општи трошкови и специјализоване услуге	600.000,00
УКУПНО ТРОШКОВИ ЗА АКТИВНОСТ Б		920.000,00
УКУПНО БУЏЕТ ЛСРР (АКТИВНОСТ А + АКТИВНОСТ Б)		1.250.000,00

ЛИТЕРАТУРА

1. Агенција за привредне регистре, база података, <https://www.apr.gov.rs>
2. ИПАРД програм за Републику Србију за период 2014–2020. године, Сл. гласник РС, бр. 30 од 23. марта 2016, 84 од 20. септембра 2017, 20 од 22. марта 2019, 55 од 2. августа 2019.
3. Извештај о квалитету ваздуха у граду Сремска Митровица за 2019. год., Градска Управа за пољопривреду и заштиту животне средине, Град Сремска Митровица.
4. Корпа сремских традиционалних производа, <https://sremskakorpa.rs/>
5. Локални план управљања отпадом града Сремска Митровица, 2010-2020
6. МПШВ, Дирекција за националне референтне лабораторије, Група за органску производњу.
7. Национални програм руралног развоја 2018-2020, Сл. гласник РС, бр. 5 од 30.07.2018.
8. Програм развоја АП Војводине 2014-2020, Службени лист АПВ, број 13/2014.
9. РЗС. Попис пољопривреде 2012, http://popispoLjoprivrede.stat.rs/?page_id=6221
10. РЗС. Попис становништва, домаћинстава и станова у 2011. <https://data.stat.gov.rs/?caller=SDDB>
11. РЗС, база података, <https://data.stat.gov.rs/?caller=SDDB>
12. Резултати испитивања квалитета површинских и подземних вода 2018, Агенција за заштиту животне средине, децембар 2019. година
13. Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2020., Сл. гласник РС, бр. 85/14
14. Стратегија руралног развоја Града Сремска Митровица 2014-2020.
15. Стратешки план развоја општине Шид за период 2016-2021.
16. Уредба о утврђивању Методологије за израчунавање степена развијености региона и јединица локалне самоуправе, Службени гласник РС, бр. 62 од 14. јула 2015.
17. Упитник креиран за потребе истраживања ставова заинтересованих страна у процесу израде ЛСРР. Документација ЛАГ - Сремско Фрушкогорје.
18. Записник са састанка Групе за планирање са заинтересованим странама, одржан 15.07.2020. Документација ЛАГ - Сремско Фрушкогорје.

ПРИЛОГ
ЛОКАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ РУРАЛНОГ
РАЗВОЈА ПАРТНЕРСТВА
„ЛАГ - СРЕМСКО ФРУШКОГОРЈЕ“